

Ο ΠΥΡΣΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ΗΝΩΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ
245 VALENCIA STREET SAN FRANCISCO, CALIFORNIA

ΤΕΥΧΟΣ 89 - 90 - 91 ΙΟΥΛΙΟΣ—ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ—ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

ΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ

—Ἡ διπλωματία βοηθᾷ στὸ νὰ μαλακώνουν πολλὲς καταστάσεις. Ἀλλὰ ἂς μὴ ἀρνηθοῦμε πῶς συχνὰ προετοιμάζει καὶ τὲς μεγάλες φθορὲς καὶ τὲς καταστροφές.

* * *

—Ἡ ἀρρώστια στὸν αἰσθηματισμὸ εἶναι μεμπτή. Ἡ ὑγεία τοῦ ὀρθολογισμοῦ φέρνει συχνὰ τὴν ἀρρώστια καὶ στὴν λογικὴ καὶ στὸ αἴσθημα τοῦ ἄλλου. Π.

ΡΑΒΒΙΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἡ Ραββινικὴ φιλολογία ἀνεπτύχθη εἰς μεταΒιβλικὴν ἐποχὴν ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι παρεδέχοντο ὅτι ὁ Ἰουδαϊσμὸς τῶν μετέπειτα ἦτο διάφορος τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ τῆς Βίβλου καὶ μάλιστα ἀντίθετος τοῦ πρώτου. Ἡ τοιαύτη ἐκδοχὴ κυρίως ἀνεπτύχθη ἀπὸ τοὺς πιστεύοντας ὅτι τὸ Ἰουδαϊκὸν ἔθνος ἔπαυσε ὑπάρχον ἀφ' ἧς στιγμῆς ἡ ἀνεξαρτησία αὐτοῦ ἀπωλέσθη. Δι' αὐτοὺς ὁ Ἰουδαϊσμὸς τῶν κατόπιν χρόνων ὑπῆρξεν Ἰουδαϊσμὸς τῆς Συναγωγῆς, τοῦ ὁποίου οἱ ἑρμηνευταὶ ἦσαν οἱ ἐπαΐοντες, οἱ Ραββῖνοι. Ἐν ἄλλοις λόγοις, ὁ Ἰουδαϊσμὸς οὗτος ἦτο προϊὸν τῶν σχολείων καὶ οὐχὶ Ἰουδαϊσμὸς πρακτικός, ὁ ὁποῖος ἠδύνατο νὰ δώσῃ παλμὸν εἰς τὴν ζωήν. Ἦσαν ποιητικὴ φαντασμαγορία, μῦθοι, αὐθόρμητα δημιουργήματα τοῦ λαοῦ καὶ ἀναθυμιάσεις νοσηρῶν ὁραματισμῶν ἐκεῖνα δι' ὧν οὗτοι, οἱ ἐπαΐοντες, ᾠκοδόμουν τὸ θεολογικὸν σύστημα τῶν Ραββίνων.

Ἕνα τοιοῦτον χαρακτηρισμὸν φέρει καὶ ὁ προφανὴς μῦθος ὁ σχετικὸς μὲ τὸ Ἑβραϊκὸν ἀλφάβητον. Ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς:

Ὅταν ὁ Θεὸς ἦτο ἕτοιμος νὰ δημιουργήσῃ τὸν κόσμον διὰ τοῦ λόγου του, τὰ εἴκοσι καὶ δύο (22) γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου κατῆλθον ἐκ τοῦ τρομεροῦ στέμματος τοῦ Θεοῦ ὅπου εἶχον χαραχθῆ διὰ πέννας φλογοβόλου πυρός. Ἐστάθησαν πέριξ τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἓν κατόπιν τοῦ ἄλλου ὡμίλησαν καὶ εἶπον: «Δημιούργησε τὸν κόσμον δι' ἐμοῦ». Τὸ πρῶτον γράμμα τὸ ὁποῖον ἐπροχώρησε πρὸς τὰ πρόσω ἦτο τὸ Τ. Εἶπεν: «Ὦ Κύριε τοῦ κόσμου! Δύναται τὸ θέλημά Σου νὰ δημιουργήσῃ τὸν κόσμον μέσῳ ἐμοῦ; Διότι δι' ἐμοῦ θὰ δώσῃς τὸ Torah εἰς τὸν Ἰσραήλ». Ὁ Πανάγαθος, ἔσω εὐλογημένον, ἀπήντησε καὶ ἠρνήθη. Τὸ Τ ἠρώτησε διατί, καὶ ὁ Θεὸς ἀπήντησε: «Διότι εἰς τὰς ἐλευσομένας ἡμέρας θὰ σὲ θέσω εἰς σημεῖον θανάτου ἐπὶ τῶν μετώπων τῶν ἀνθρώπων». Ἀπογοητευμένον, ὑπεχώρησεν. Προσῆλθεν τὸ γράμμα Shin ἐλπίζον ὅτι ἐπειδὴ εἶναι τὸ πρῶτον γράμμα τῆς ὀνομασίας τοῦ Θεοῦ (Shaddai) θὰ προυτιμᾶτο. Ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο ἐδόθη ἀρνητικὴ ἀπάντησις διότι ἦτο καὶ τὸ πρῶτον γράμμα τῶν λέξεων Shaw—ψεῦδος καὶ Sheker—ἀπατηλόν. Οὔτε ὅμως καὶ τὸ γράμμα Resh εἶχε καλλιτέραν τύχην διότι ἦτο τὸ ἀρχικὸν τῶν Ra'—ἀδύνατος καὶ Rasha'—κακόν, ἁμαρτωλόν. Τὸ Kof δὲν ἐγένετο δεκτὸν διότι ἦτο τὸ ἀρχικὸν τῆς λέξεως κατάρα. Ἐν τέλει ἀφοῦ ὅλα τὰ γράμματα δὲν ἐγένοντο δεκτά, διότι ἦσαν μὲν ἀρχικὰ λέξεων ἀρετῶν καὶ καλῶν ἀλλὰ καὶ ἀντιθέτως κακῶν καὶ παντοίων ἀδυναμιῶν, ὁ Θεὸς συγκατένευσε νὰ δημιουργήσῃ τὸν κόσμον διὰ μέσου τοῦ Bet, διότι ἦτο ἀρχικὸν τοῦ Bereshit, ὄνοματος τοῦ Θεοῦ τοῦ δημιουργήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Τὸ μόνον γράμμα τὸ ὁποῖον δὲν παρουσίασεν ἀξιώσεις ἦτο τὸ ταπεινὸν Alef. Καὶ δι' αὐτὸ ὁ Θεὸς τὸ ἐβράβευσε διὰ τὴν ταπεινοφροσύνην του ἀξιώσας αὐτὸ νὰ καταλάβῃ τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸν Δεκάλογον.

Ἐκ τοῦ μύθου τούτου λαμβάνει τις μίαν ἰδέαν τῆς Ραββινικῆς φιλολογίας καὶ τῶν ἀδυναμιῶν καὶ προλήψεων εἰς τὰς ὁποίας δύναται ἐνίοτε νὰ ὁδηγήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἡ νοσηρὰ φαντασία. Π.

"Ο ΠΥΡΣΟΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ"

Μηνιαῖον Ἐκκλησιαστικὸν Περιοδικὸν τοῦ Καθεδρικοῦ τῆς Κοινότητος «Ὁ Εὐαγγελισμὸς»

ΕΤΟΣ Ζ΄. Ἀριθ. 89-91 SAN FRANCISCO, CALIF. — Ἰούλιος-Σεπτέμβριος, 1953 VOL. VII, No. 89-91

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ-ΙΗΣΟΥΣ ΕΝ ΤΩ ΚΟΡΑΝΙΩ

ΠΟΛΛΗΣ μελέτης χρήζει, ἐκ πολλῶν πλευρῶν, τὸ Κοράνιον, τὸ ἱερὸν τοῦτο βιβλίον τῆς μουσουλμανικῆς θρησκείας τὸ περιλαμβάνον τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀλλὰχ πρὸς τὸν Μωάμεθ. Ὁ Μωάμεθ, ὅστις ἐν τῇ πραγματικότητι εἶναι ὁ κυρίως ἐφευρέτης καὶ συναρμολογητὴς τῆς θεϊκῆς ταύτης διδασκαλίας, ἠγνόει γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. Κατώρθωσεν ὅμως διὰ τῆς φυσικῆς ἰδιοφυΐας του οὐχὶ μόνον ἐπὶ πολιτικοῦ καὶ ἐθνικοῦ πεδίου νὰ ἀναδειχθῇ, ἀλλὰ καὶ τὴν θρησκευτικήν, ἠθικὴν καὶ νομοθετικὴν κληρονομίαν αὐτοῦ νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ, εἰς προκεχωρημένην σχετικῶς ἡλικίαν.

Ὁ περὶ τὰ τέλη τοῦ ἕκτου αἰῶνος (570 μ. Χ.) γεννηθεὶς Προφήτης τοῦ Ἰσλὰμ καὶ κατὰ τὰς διὰ καμήλων περιοδείας αὐτοῦ καὶ μετέπειτα, ὅτε ἐνυμφεύθη τὴν προστάτιδα αὐτοῦ χήραν καὶ ἐγκατέλειψε τὸ ταπεινὸν αὐτοῦ ἐπάγγελμα, ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μετὰ Ἰουδαίων καὶ Χριστιανῶν, παρ' ὧν προφορικῶς ἐπληροφορήθη περὶ τῶν περιεχομένων ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν βιβλίοις.[1]

Κατὰ τὴν Βρεττανικὴν Ἐγκυκλοπαιδείαν,[2] γλωσσικαὶ καὶ φιλολογικαὶ μαρτυρίαι ἀποδεικνύουν ἐπίδρασιν τοῦ πνεύματος τῆς Νεστοριανῆς Ἐκκλησίας ἐπ' αὐτόν. Πάντως μεγάλαι πιθανότητες ἐνισχύουν τὴν ἀντίληψιν, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι προσηλύτισαν τὸν δυναμικὸν τοῦτον ἄνδρα, ὃν ὁ Δάντης ἐν τῷ γνωστῷ αὐτοῦ ἔργῳ «Κόλασις» ἀποκαλεῖ αἱρετικὸν εἰς τὴν πίστιν τῆς ὑπάρξεως ἑνὸς ἀληθοῦς Θεοῦ, καίτοι ὁ προσηλυτισμὸς οὗτος δὲν ἔλαβεν ἐπίσημον χαρακτῆρα καὶ ἐγένετο ἴσως ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ Μωάμεθ ἐξ ἁπλῆς ἐμμέσου ἐπιδράσεως.[3] Ὁ δὲ Χριστιανισμὸς τὸν ὁποῖον ἀνέλαβε δῆθεν νὰ ἀνορθώσῃ ἐν τῇ πλήρει αὐτοῦ καθαρότητι ἦτο τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ ὡς ἠδύνατο νὰ ἐξαχθῇ ἐκ τῆς μυστικῆς ὁμολογίας τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν Παύλου καὶ τὰ φρικώδη λάθη ἀραβικῶν τινων χριστιανικῶν αἱρέσεων.[4]

Αἱ πλάναι ὡς πρὸς τὰς διηγήσεις τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Βίβλου εἶναι λίαν ἔκδηλοι καὶ ἐν πλείσταις τῶν περιπτώσεων δέον νὰ ἀναχθῶσιν εἰς τοὺς θρύλους καὶ τὰ μυθεύματα τῆς ἑβραϊκῆς Haggata καὶ τὰ Ἀπόκρυφα Εὐαγγέλια. Ὑπάρχει ὅμως καὶ ἄλλη ἐκδοχή. Ὅτι ὁ Μωάμεθ ἐπέδειξεν ἐνδιαφέρον πρὸς τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν ἐκ τῆς ἀντιλήψεως ὅτι θὰ ἐπετύγχανε νὰ γίνῃ δεκτὸς τοῖς Ἑβραίοις, ὡς ὁ ἀναμενόμενος παρ' αὐτῶν Μεσσίας καὶ νὰ προσελκύσῃ παρ' αὐτῷ τοὺς Χριστιανούς, δι' ὅσων περὶ Ἰησοῦ ἔλεγε. Τοῦτο καὶ μόνον θὰ ἦτο ἱκανὸν νὰ καταδείξῃ τὴν εὐφυΐαν τοῦ ἀνδρός. Βεβαίως μειονέκτημα εἰς τὴν ὅλην ὑπόθεσιν ἀποτελεῖ ἡ πεπλανημένη τοῦ Μωάμεθ διδασκαλία περὶ Ἰησοῦ. Ὁ Μεσσίας τίθεται ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν θέσιν ναὶ μὲν τοῦ μόνου ἀναμαρτήτου μεταξὺ τῶν Προφητῶν, ἀλλὰ πάντως θέσιν Προφήτου,[5] τὸν ὁποῖον οὗτος συνεπλήρωσε.[6] Διὰ τῆς πλάνης ταύτης ἀσφαλῶς μήτε τοὺς ἐν τῇ περιφερείᾳ του μήτε τοὺς ἀλλαχόσε Χριστιανοὺς ἦτο δυνατὸν νὰ προσελκύσῃ καὶ νὰ ἐπηρεάσῃ. Διότι ναὶ μὲν ἑκάστη κακοδοξία φανατικῶς κατεφέρετο κατὰ τῆς ἄλλης καὶ ἅπασαι ὁμοῦ ἐναντίον τῆς ὀρθῆς δόξης περὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ, οὐχ ἧττον ὅμως ἑκάστη φατρία ἔμενε στερρῶς εἰς ὅσα ἐδίδασκεν. Ἑπομένως ἡ μεγαλοφυὴς σκέψις τοῦ Μωάμεθ ἐχώλαινεν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ παράγοντος τῆς ψυχολογικῆς καὶ ἀντικειμενικῆς ταύτης πλευρᾶς.

Ἀλλὰ ἂς ἴδωμεν λεπτομερῶς τὰς ἀντιλήψεις τοῦ Κορανίου περὶ Ἰησοῦ. Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ ὅτι ἐν τῷ Ἱερῷ τούτῳ Βιβλίῳ τῶν Μουσουλμάνων, τὸ ὁποῖον σχεδὸν ἔχει τὸ μέγεθος τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὁ ὁμιλῶν εἶναι ὁ Θεὸς καὶ οὐχὶ ὁ Μωάμεθ. Πιστεύουν δὲ οἱ ἀνήκοντες εἰς τὸν Ἰσλὰμ ὅτι τὸ Κοράνιον εἶναι αὐθύπαρκτος λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ ἀεὶ ὑπάρξας ἐν τοῖς δεξιοῖς τοῦ Ἀλλὰχ καὶ δοθεὶς τῷ Γαβριήλ, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἵνα μεταβιβάσῃ τοῦτον τμηματικῶς τῷ Προφήτῃ Μωάμεθ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι.[7]

Συμφώνως πρὸς τὸ Κοράνιον ὁ Θεὸς παρέσχε τῷ Ἰησοῦ, υἱῷ τῆς Μαριάμ, προφανῆ στοιχεῖα τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ καὶ ἐνίσχυσεν αὐτὸν διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δηλονότι τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριήλ,[8] ὅστις θεωρεῖται τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐν τῷ Κορανίῳ.

Τὴν αὐτὴν πληροφορίαν διὰ πανομοιοτύπων

---

[1] *The Story of Religion.* Ch. F. Potter. New York. Σελ. 340.
[2] Encyclopaedia Britannica. Λέξις *Koran.* Σελ. 483.
[3] *The Outline of History.* H. G. Wells. New York. Σελ. 571.
[4] *Religious Systems of the World.* G. W. Leitner. *Muhammadanism.* London. Σελ. 293.
[5] *The Religions of Mankind.* Ed. D. Soper. New York. Σελ. 292.
[6] *The Outline of History.* H. G. Wells. N. Y. Σελ. 572.
[7] *The Religions of Mankind.* Ed. D. Soper. Σελ. 291.
[8] «Κοράνιον». Ἀλεξάνδρεια 1878. Μετάφρ. Γ. Πεντάκη. Κεφ. Α΄. Σελ. 13, στ. 81.

λέξεων λαμβάνομεν καὶ ἐκ τοῦ κεφαλαίου τοῦ ἐπιγραφομένου «Βοῦς».[9] Ὅσον ἀφορᾷ τὰ παρ' ἡμῖν γνωστὰ περὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου ὑφίστανται σπουδαίας ἔν τισι ἀλλοιώσεις ἐν τῷ Κορανίῳ. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἀντὶ τοῦ ἑνὸς ἀγγέλου τοῦ μεταδόντος τὴν χαροποιὰν εἴδησιν τῇ Παρθένῳ μνημονεύονται πολλοὶ ἄγγελοι καὶ ἐν τοῖς ἑφεξῆς ἐντείνεται ἡ διαφορὰ περὶ τὴν διήγησιν. Κατὰ τὰ λοιπὰ παρέχεται ἡ πληροφορία ὅτι ὁ μέλλων νὰ τεχθῇ θὰ κληθῇ Ἰησοῦς καὶ ἔσται ἔνδοξος ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Πλὴν ἀναφέρεται ὅτι ὁ Ἰησοῦς μέλλει νὰ ᾖ εἷς ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Κυρίου. Τοῦτο συμπίπτει μετ' ἐκείνων ἅτινα διδάσκει περὶ σειρᾶς πολλῶν Προφητῶν εἰς ἣν κατατάσσει καὶ τὸν Υἱὸν τῆς Μαριάμ, τῆς ὁποίας τὴν Παρθενίαν παραδέχεται.[10] Καὶ συνεχίζουσα τὰ περὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἡ Ἱερὰ Γραφὴ τῶν Μουσουλμάνων λέγει ὅτι ὁ Θεὸς θὰ διδάξῃ εἰς τὸν Ἰησοῦν τὴν Βίβλον, τὴν σοφίαν, τὴν Πεντάτευχον καὶ τὸ Εὐαγγέλιον. Περαιτέρω ὅμως περιορίζει τὴν ἰδιότητα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ μόνον εἰς τὴν τοῦ Ἀποστόλου τοῦ Θεοῦ σταλέντος πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ, εἰς οὓς θὰ εἴπῃ ὅτι ἔρχεται διὰ τοῦ σημείου τοῦ Κυρίου καὶ θὰ σχηματίσῃ πτηνὸν ἀπὸ χοῦν, τὸ ὁποῖον θὰ τὸ ἐμφυσήσῃ καὶ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ θὰ λάβῃ ζωήν, θὰ θεραπεύσῃ τὸν τυφλὸν καὶ τὸν λεπρόν, θὰ ἀναστήσῃ νεκρούς, θὰ ἐπιτελέσῃ καὶ ἄλλα θαύματα, ἂν ὄντως ἀποδειχθῶσιν οἱ Ἑβραῖοι πιστοί. Δυστυχῶς ὅμως οὗτοι δὲν ἐξεδήλωσαν εἰλικρινῆ πίστιν καὶ ἐδολιεύθησαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεός, ἀνταποδίδων αὐτοῖς τὰ ἴσα, ἐπενόησε δολιεύσεις κατ' αὐτῶν. Ἡ μισθαποδοσία αὕτη δίδει τὴν εὐκαιρίαν ἐν τῷ Κορανίῳ νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι ὁ Θεὸς βεβαίως εἶναι εὐφυέστερος τῶν κακῶς συμπεριφερθέντων πρὸς τὸν Ἀπόστολόν του πρὸς ὃν ἀποστρεφόμενος ἐν συναφείᾳ πληροφορεῖ εἰς ὕφος προειδοποιητικόν, θὰ ἔλεγέ τις, ὅτι Ἐκεῖνος εἶναι ὁ δίδων εἰς αὐτὸν τὸν θάνατον καὶ ὑψώνων αὐτὸν μέχρις Αὐτοῦ. «Ἐγώ εἰμι, λέγει εἰς τὸν Ἰησοῦν, ὁ ἀγνίζων σε ἐκ τῶν ἀπιστούντων καὶ ὅστις θέτει τοὺς ὀπαδούς σου ἄνωθεν τῶν μὴ πιστευόντων, μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς κρίσεως. Πάντες ἐλεύσεσθε πρὸς ἐμὲ καὶ ἐγὼ θέλω ἐκδικάσῃ τὰς διαφωνίας ὑμῶν.»[11]

Εἰς τὰ ἑφεξῆς γίνεται λόγος περὶ τῆς ἀμοιβῆς ἑκάστου κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ τῆς θέσεως τοῦ Ἰησοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὸν Θεόν, ἥτις εἶναι ἡ θέσις τοῦ Ἀδὰμ τοῦ πλασθέντος ἐκ χοός. Παρ' ὅλον ὅμως ὅτι τὴν θέσιν ταύτην ἐπιφυλάσσει εἰς τὸν Ἰησοῦν, παρατηρεῖ τὴν ἀπὸ μέρους τῶν Ἑβραίων συκοφαντίαν κατὰ τῆς Μαριὰμ καὶ πιστεύει ὅτι πρὸ τοῦ θανάτου των ὅλοι θὰ ὁμολογήσουν τὴν πίστιν των πρὸς τὸν Ἰησοῦν, τὸν ὁποῖον δὲν ἐσταύρωσαν ὡς ἐπίστευσαν, ἀλλὰ ἐξετέλεσαν ἕτερόν τινα ὅμοιον ἐκείνου, τοῦ Θεοῦ ἁπλῶς προσδεχθέντος, ἐν τῇ σοφίᾳ καὶ ἰσχύϊ Αὐτοῦ, τὸν Ἀπόστολον Ἰησοῦν ἐν Ἑαυτῷ.[12]

Ἡ χριστιανικὴ Τριὰς δὲν ὑφίσταται εἰς τὸ Κοράνιον.[13] Ἑπομένως καὶ τὸ δεύτερον πρόσωπον αὐτῆς δὲν ἀναγνωρίζεται. Εἷς εἶναι ὁ Θεός. Μεγάλη κατὰ συνέπειαν εἶναι ἡ ὠφέλεια δι' ὅσους ἀρνοῦνται τὴν Τριαδικότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ δόγμα περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὡσανεὶ δὲ νὰ διαβλέπῃ ἀδυναμίας εἰς τὸ δεύτερον πρόσωπον τῆς χριστιανικῆς Θεότητος ἢ καὶ νὰ θέλῃ νὰ θωπεύσῃ τυχόντα ἐρεθισμὸν τῶν χριστιανῶν ἐκ τῆς δογματικῆς ταύτης προσβολῆς, λέγει ὅτι ὁ Μεσσίας δὲν ταπεινοῖ ἑαυτὸν αὐτοεπικαλούμενος δοῦλος τοῦ Θεοῦ.[14] Πᾶς τις βεβαίως δύναται νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι παρόμοιαι φραστικαὶ διατυπώσεις δὲν δύνανται νὰ προσβάλωσιν τὰς ἰδιότητας τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς χριστιανικῆς Θεότητος, διότι δέον αὗται νὰ ἐξετάζωνται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν συνθηκῶν, τῶν ψυχολογικῶν στιγμῶν καὶ τῶν ἀφορμῶν ἐξ ὧν προεκλήθησαν. Διαρρήδην λοιπὸν ἀποκρούει[15] τὸ Κοράνιον τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ καὶ προβάλλει εἰς τὸ κεφάλαιον τὸ ἐπιγραφόμενον «Ἡ Τράπεζα» τὸ ἕτερον ἐπιχείρημα, ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ ἀναχαιτίσῃ τὸν Θεόν, ὅταν θελήσῃ νὰ καταστρέψῃ τὸν Μεσσίαν, τὴν Μητέρα αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ ἐπὶ γῆς ὄντα. Συνεπῶς εἶναι ἄπιστοι οἱ δεχόμενοι τὸν Ἰησοῦν ὡς Θεόν. Ἄλλωστε αὐτὸς οὗτος ὁ Ἰησοῦς εἶπεν: «Ὦ υἱοὶ Ἰσραήλ, λατρεύετε τὸν Θεόν, τὸν Κύριον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν.»[16] Διὰ τῆς ὁμολογίας του ταύτης καταδεικνύεται ἡ ἰδιότης τοῦ Ἰησοῦ, ἥτις δὲν διαφέρει ἐκείνης τῆς τοῦ πλάσματος καὶ τοῦ δημιουργήματος.

Τὸ δίκαιον ἐν τῷ Κορανίῳ κανονίζεται ἐπὶ τῇ βάσει τῶν θεοπέμπτων Βιβλίων. Ὁ Ἰησοῦς σταλεὶς παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐπεκύρωσε τὴν Πεντάτευχον. Εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς ἔδωκε τὸ Εὐαγγέλιον, ὅπερ ἐμπεριέχει τὰς ὁδηγίας καὶ τὸ κήρυγμα πρὸς τοὺς φοβουμένους τὸν Κύριον. Συμφώνως πρὸς τὸ περιεχόμενον τῶν Βιβλίων τούτων θὰ δικάζωσιν οἱ ὀπαδοί των.[17] Οἱ μὴ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ταῦτα εἶναι ἀσεβεῖς. Καὶ ἀσφαλῶς καὶ αὐτοὶ θὰ τιμωρηθῶσιν ὡς καὶ ἐκεῖνοι οἵτινες τολμοῦν νὰ ἐξομοιώσωσι τὸν Θεὸν πρὸς ἄλλας θεότητας. Τῶν τελευταίων τούτων ἡ τιμωρία θὰ εἶναι τρομερά. Θὰ ἀπαγορευθῇ αὐτοῖς ἡ εἴσοδος εἰς τὸν Παράδεισον καὶ τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον ἔσται ἡ κατοικία αὐτῶν.[18]

Ἕτερον μέσον δι' οὗ τὸ Κοράνιον πειρᾶται νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶχεν ἀνθρωπίνην μόνον φύσιν καὶ οὐχὶ καὶ θείαν, εἶναι τὸ ἐν τῇ μικρᾷ φράσει «ἐτρέφοντο διὰ τροφῆς», δηλ. αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ του, περιλαμβανόμενον.[19] Ἐφ' ὅσον δὲν ἠδύναντο νὰ ζήσωσιν ἄνευ τροφῆς ἄρα ἦσαν ἁπλῶς ἄνθρωποι. Ἡ ἀποψίλωσις αὕτη τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τῶν ἰδιοτήτων αὐτοῦ ἐμφαίνεται καὶ συνεχίζεται κατὰ τὴν συνάθροισιν ὅλων τῶν Ἀποστόλων (μεταξὺ τῶν ὁποίων συγκαταλέγεται καὶ ὁ Ἰησοῦς) πρὸ τοῦ Θεοῦ κατ' ἐντολήν, ὅτε καὶ

---

9 Αὐτόθι. Σελ. 42, στ. 254.
10 Αὐτόθι. Σελ. 56, στ. 40.
11 Αὐτόθι. Σελ. 56, στ. 44-52.
12 Αὐτόθι. Σελ. 100, στ. 155-157.
13 Αὐτόθι. Σελ. 117, στ. 77.
14 Αὐτόθι. Σελ. 102, στ. 169-170.
15 Αὐτόθι. Σελ. 108, στ. 19.
16 Αὐτόθι. Σελ. 117, στ. 76.
17 Αὐτόθι. Σελ. 113, στ. 50-51.
18 Αὐτόθι. Σελ. 117, στ. 76.
19 Αὐτόθι. Σελ. 118, στ. 79.

ἀπαντητικῶς εἰς γενομένην ἐρώτησίν Του ὁμολογοῦν ὅτι δὲν εἶναι σοφοί. Τότε ἀκριβῶς ὁ Ἀλλὰχ προτρέπει τὸν Ἰησοῦν νὰ μνησθῇ τῶν πρὸς αὐτὸν εὐεργετημάτων Του καὶ καθ' ὃν χρόνον ἦτο βρέφος ἐν τῇ κοιτίδι καὶ ὅτε ἠνδρώθη. Περὶ τούτων καὶ ἄλλοτε ἐποίησε λόγον, ἀλλὰ τανῦν προσθέτει τὴν παρ' αὐτοῦ παρεμπόδισιν τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς τὴν προσπάθειαν νὰ τὸν κακοποιήσωσι καὶ τὴν στάσιν τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ὁ Θεὸς ὅταν ἐχαρακτήριζαν τὰ θαύματα τοῦ Ἰησοῦ ὡς μαγείαν.[20]

Ἀκολουθεῖ ἡ πρὸς τὸν Θεὸν αἴτησις τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως παρουσιάσῃ ὁ Κύριος αὐτοῦ τράπεζαν πλήρη ἐδεσμάτων διὰ νὰ εὐωχηθῶσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ πιστεύσωσιν εἰς τὴν δύναμίν του. Τὸ γεγονὸς τοῦτο προκαλεῖ ἕνα διάλογον μεταξὺ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἀποστόλου Αὐτοῦ Ἰησοῦ καθ' ὃν ἐμφανίζεται ὁ τελευταῖος ἐμφατικῶς ἀρνούμενος, ὅτι ποτὲ ἐζήτησαν νὰ ἐκληφθῶσι παρὰ τῶν ἀνθρώπων αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ του ὡς Θεοί. «Πῶς ἠδυνάμην νὰ εἴπω ὅ,τι δὲν εἶναι ἀληθές; λέγει. Ἐὰν ἔλεγον τοῦτο, σὺ δὲν ἤθελες τὸ γνωρίζει; Σὺ ἔγνως τὰ ἐν τῷ μυχῷ τῆς καρδίας μου, καὶ ἐγὼ οὐκ οἶδα τὰ ἐν τῷ βυθῷ τῆς σῆς· σὺ γὰρ γινώσκεις τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια. Ἐγὼ δὲν ἐδίδαξα αὐτοῖς ἢ τὰς ἐντολάς σου.»[21]

Φανερὸν ὅμως γίνεται, μετέπειτα, ὅτι ὁ Μωάμεθ καὶ οἱ ἀργότερον συρράψαντες τὰς διαφόρους αὐτοῦ προφορικὰς ἀφηγήσεις ἐκ λόγων εἰδικῶν, δὲν ἱκανοποιοῦνται ἐκ τῆς ἀποτελεσματικότητος ἣν θὰ ἠδύναντο ἴσως νὰ ἔχωσιν οἱ λόγοι οὗτοι καὶ ἐν τῇ «Μετανοίᾳ» σφοδρῶς ἐπιτίθενται διὰ τῶν χειλέων τοῦ Ἀλλὰχ κατὰ τῶν πιστευόντων ὅτι ὁ Μεσσίας εἶναι Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Οἱ τοιοῦτοι ἐξομοιάζονται πρὸς τοὺς ἀπίστους εἰδωλολάτρας καὶ ἐκφράζεται ἡ εὐχὴ ὅπως ὁ Θεὸς κατακαύσῃ αὐτούς, διότι προσπαθοῦν νὰ σβέσωσι τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ,[22] ὅπερ ὅμως θὰ καταστῇ φαεινότερον εἰς πεῖσμά των. Ἄλλωστε πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίζωσι τι περὶ τοῦ ὅτι ἦτο Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ Ἰησοῦς, ἐρωτᾷ τὸ Κοράνιον, τὴν στιγμὴν καθ' ἣν μηδὲ οἱ πατέρες αὐτῶν ἐγνώριζον τὸ τοιοῦτον; Διαπράττουσι θανάσιμον ἁμάρτημα καὶ δὲν λαλοῦσι ἀλήθειαν οἱ λέγοντες ταῦτα.[23]

Εἰς ὅσα διδάσκει ἡ Διαθήκη τοῦ Ἰσλὰμ περὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου προστίθενται καὶ ταῦτα ἅτινα ἱκάνουν μέχρι τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος. Ἡ Μαριὰμ ἀπεσύρθη ἐκ τοῦ οἴκου αὐτῆς καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ ναοῦ κεκαλυμμένη διὰ πέπλου. Ἐκεῖ καταπέμπεται τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ,[24] τὸ ὁποῖον ἐνώπιον αὐτῆς λαμβάνει ἀνθρωπίνην μορφὴν καὶ λέγει ὅτι ἐστάλη παρὰ τοῦ Κυρίου διὰ νὰ τῆς δώσῃ υἱὸν ἅγιον. Ἀναφέρονται δὲ ὅλα περὶ τῆς δημιουργηθείσης εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Μαριὰμ ἀπορίας καὶ ἐν τέλει συλλαμβάνει ἡ Παρθένος καὶ γεννᾷ πλησίον δένδρου φοινίκων.[25] Ὅταν ἐν συνεχείᾳ μεταβαίνῃ εἰς τὸν οἶκόν της, ἐλέγχεται διὰ τὴν γέννησιν, ἥτις σκανδαλίζει πολλούς, καὶ ἐκείνη συνιστᾷ νὰ ἐρωτήσωσι τὸ βρέφος περὶ τοῦ ἀκατανοήτου τούτου γεγονότος. Πράγματι τὸ βρέφος δίδει ἐξηγήσεις, δι' ὧν δηλοῦται ὅτι εἶναι ἁπλοῦς Προφήτης, ὅστις ἐδέχθη τὰς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ καὶ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τηρήσῃ σεβασμὸν πρὸς τὴν Μητέρα του, νὰ προσεύχηται, νὰ ἐλεῇ,[26] κ.τ.λ. Ὁ Θεός, λέγει, δὲν ἔχει τέκνα. Ὅταν θέλῃ νὰ πράξῃ τι λέγει: «Γενηθήτω» καὶ γίνεται. Ἑπομένως τὸ τελευταῖον τοῦτο δίδει τὴν δέουσαν ἀπάντησιν εἰς τοὺς ἐρωτήσαντας τὴν Μητέρα του περὶ τῆς γεννήσεως.

Ἀναφορικῶς μὲ τὴν κατοικίαν τοῦ Ἰησοῦ, αὕτη εὑρίσκεται εἰς μέρος ὑψηλόν, ἀσφαλὲς καὶ ἄφθονον ἀπὸ ρύακας ὑδάτων.[27] Τοιοῦτον δὲ μέρος κατά τινας εἶναι καὶ ἐξυπονοεῖται ἡ Ἱερουσαλήμ, ἡ Δαμασκὸς ἢ ἡ Ράμλα.

Δημιουργεῖ ὅμως πολλὰ ἐρωτήματα σχετικῶς πρὸς τὴν γνησιότητα μερικῶν τεμαχίων τοῦ Κορανίου ἡ ἐν τῷ κεφαλαίῳ «Οἱ Ὁμόσπονδοι» παράγραφος 7.[28] Διότι ἐνῷ εἰς τὰ λοιπὰ κεφάλαια καὶ ἐδάφια ὁ Θεὸς ὁμολογεῖ ὡς υἱὸν ἀνθρώπου καὶ ἀνίσχυρον ἐν πολλοῖς τὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸ τελευταῖον συνθηκολογεῖ μετ' αὐτοῦ. Τόσον καταπτοημένος φαίνεται ὁ Ἰησοῦς ὅταν τὸν ἠρώτησε προηγουμένως ὁ Θεὸς ἂν ἀληθεύῃ ὅτι ἐδίδαξε θεότητα περὶ ἑαυτοῦ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ νῦν συνθηκολογεῖ αὐτὸς οὗτος ὁ Θεὸς ἐνῷ ἀλλαχοῦ ἀπειλεῖ καὶ φέρεται πανίσχυρος. Τῷ ὄντι ἐν πολλοῖς διαβλέπει τις ἂν οὐχὶ προσβολὴν κατὰ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ Κορανίου, τοὐλάχιστον περιέργους ψυχικὰς καὶ ψυχολογικὰς παραλλαγὰς προωθούσας τὴν σκέψιν εἰς ὡρισμένας παρατηρήσεις ἐν σχέσει μὲ τὴν πνευματικὴν περίοδον τῆς ἐποχῆς καθ ἣν ἐκηρύχθη καὶ συνεστήθη τὸ Κοράνιον. Συνεπὲς πρὸς τὰς παρατηρήσεις ταύτας εἶναι τὸ ἀλλαχόσε ἀναφερόμενον περὶ ἀποκαλύψεως θρησκείας τῷ Μωάμεθ, ἥτις συνεστήθη ὅμως καὶ τῷ Ἰησοῦ.[29] Ἐνταῦθα δίδεται ἡ πληροφορία ὅτι καταδικάζονται αἱ αἱρέσεις. Πῶς ὅμως συμβιβάζονται ταῦτα πρὸς ὅσα προηγουμένως ἐλέχθησαν περὶ ἐπιδόσεως Βίβλων τοῖς διαφόροις Προφήταις παρὰ τοῦ Θεοῦ πρὸς χρησιμοποίησιν εἰς τὰς ὁμάδας πρὸς ἃς ἀπεστάλησαν ἐπὶ εἰδικῇ ἀποστολῇ; Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ συμβιβασθῇ ἡ καταδίκη τῶν αἱρέσεων τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ μὲ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, ἡ Καινὴ Διαθήκη καὶ τὸ Κοράνιον προῆλθον ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐδόθησαν ὡς γνώμων ζωῆς τοῖς πιστοῖς καὶ τοῖς Προφήταις, ὑπάρχουν δὲ σεβαστὰ παρὰ τῷ Ἀλλὰχ καίτοι διαφέροντα τοσοῦτον ὡς πρὸς εἰδικὰ μέρη τῆς διδασκαλίας; Ἂς παρακάμψωμεν ὅμως τὸ σημεῖον τοῦτο διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν

(Συνέχεια εἰς τὴν 12ην σελίδα)

20 Αὐτόθι. Σελ. 123, στ. 108-111.
21 Αὐτόθι. Σελ. 124, στ. 112-117.
22 Αὐτόθι. Σελ. 188, στ. 30-32.
23 Αὐτόθι. Σελ. 292, στ. 3-4.
24 Δηλ. ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ.
25 Αὐτόθι. Σελ. 307-308, στ. 16-34.
26 Αὐτόθι. Σελ. 308, στ. 30--35.
27 Αὐτόθι. Σελ. 350, στ. 52.
28 Αὐτόθι. Σελ. 430.
29 Αὐτόθι. Σελὶς 503, στ. 11.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἡλιουπόλεως ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ

ΚΑΤΑ κόρον ἐπαναλαμβάνεται ὅτι ὁ φίλος τοῦ Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου Λουκᾶς ὁ Νοταρᾶς, κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς Ἁλώσεως ἔλεγε· «κρειτότερόν ἐστιν εἰδέναι (ὄχι ἰδεῖν) ἐν μέσῃ τῇ πόλει φακιόλιον βασιλεῦον Τούρκων ἢ καλύπτραν λατινικήν». Τὸ χωρίον αὐτὸ ἀναφέρει ὁ λατινόφρων καὶ «ἡμιμαθής» κατὰ τὸν ἡμέτερον Α. Διαμαντόπουλον, Μιχαὴλ Δούκας.

Ἡ δημοσίευσις τῶν «Ἁπάντων» (8 τόμων) τοῦ Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου φανερώνει κάτι τὸ ἐντελῶς διάφορον. Εἰς τὸν Δ΄. τόμον τῶν «Ἁπάντων» σ. 496 εἰς ἐπιστολήν του πρὸς τὸν Νοταρᾶν ὁ Γεννάδιος κεκηρυγμένος ἀνθενωτικὸς μέμφεται τὸν φίλον του ὡς ὑπερασπίζοντα τὸν πάπαν· «Τὸν πάπαν ἐν ἡμῖν ἀνακηρύττεσθαι δεῖν ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας». Κατὰ τὰ ἄλλα σύμφωνοι φίλοι ὁ Γεννάδιος καὶ ὁ Λ. Νοταρᾶς διεφώνουν εἰς τὸ ζήτημα τῶν πρὸς τὸν πάπαν τῆς Ρώμης σχέσεων. Καὶ ὁ Μ. Ἐκκλησιάρχης ὁ γράψας περὶ τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδου τὴν ἰδίαν μαρτυρίαν μᾶς μεταδίδει περὶ τῶν φρονημάτων τοῦ Λουκᾶ Νοταρᾶ ἔναντι τοῦ παπισμοῦ.[1]

Τούτου οὕτως ἔχοντος, τὰ λόγια ἐκεῖνα εἶναι λόγια τοῦ προμνημονευθέντος Μιχαὴλ Δούκα.

Καὶ ἄλλαι ἀνακρίβειαι ἐπαναλαμβάνονται ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 500ῆς ἐπετείου τῆς Ἁλώσεως. Ὁ Γεννάδιος δὲν εὑρέθη εἰς τὴν πόλιν ὅταν κατέλαβεν αὐτὴν ὁ Πορθητής. Κατέφυγεν εἰς τὰ πέριξ τοῦ Διδυμοτείχου «αἰχμάλωτος κρυπτόμενος», ὅπου καὶ κατὰ τὸ 1204, κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Λατίνων ἅλωσιν τῆς πόλεως εἶχε καταφύγει ὁ τότε πατριάρχης Ἰωάννης ὁ Καματηρός, «ἄραβδος καὶ ἀσάνδαλος, καὶ χιτώνιον ἓν περικείμενος ὁ οἰκουμενικὸς ἀρχιποίμην», ὡς ἀναφέρει ὁ ἱστορικὸς Νικήτας ὁ Χωνιάτης. Κατόπιν ἐζητήθη ὁ Γεννάδιος πάντως διὰ τὰ ἀνθενωτικά του φρονήματα. Καθὼς δὲ ὁ ἴδιος ἀναφέρει ἡ ἐκλογή του ὡς πατριάρχου δὲν ἔγινεν, ὡς ἐνόμιζον πολλοὶ ἕως τώρα, μὲ μερικοὺς κληρικοὺς καὶ ἀρχιερεῖς εὑρεθέντας εἰς τὴν Πόλιν, ἀλλὰ συγκληθείσης συνόδου ἀπὸ ἀρχιερεῖς τῶν δυτικῶν (Δύσεως) καὶ ἀνατολικῶν (Ἀνατολῆς) ἐπαρχιῶν. Μόλις κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1454 ἀνῆλθεν εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον.[2] Διέμεινεν ἐλάχιστον χρόνον εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων (τέμενος Φατήχ), ζητήσας ὁ ἴδιος διὰ τὰς συνθήκας τῆς τότε ζωῆς τὴν μεταφορὰν τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ καὶ οἴκου εἰς τὴν γυναικείαν Μονὴν τῆς Παμμακαρίστου (Φετχιέ). Ὁ Γεννάδιος ὁ Σχολάριος, ὡς ἐξάγεται ἀπὸ τὰς ἰδιοχείρους σημειώσεις τῶν σωζομένων χειρογράφων συγγραμμάτων, τρὶς ἐπατριάρχευσε (α΄. 1454-1456, β΄. 1462-1463 καὶ γ΄. 1464). Ἀπέθανεν εἰς τὴν παρὰ τὰς Σέρρας Μονὴν τοῦ Μενοικέως.

Γεννάδιος ὁ Σχολάριος πολὺ πρὸ τοῦ 1453 προέβλεπε τὴν ἐξασθένησιν τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους καὶ τὴν προσεχῆ πτῶσιν τῆς πόλεως. Τὴν πεποίθησιν αὐτὴν εἶχον πολλοὶ καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ ἐκ τῆς πόλεως ἀναχώρησις τῶν κατοίκων της καὶ μετάβασις εἰς τὴν Δύσιν ἦτο ἀκατάπαυστος. «Ἐν δὲ τοῖς ἀπευκτοῖς, γράφει ὁ Σχολάριος, ἀνάγκη καὶ Ἰταλίαν καὶ πάντα τόπον ζητεῖν».[3] Καὶ ἀλλοῦ ἐκφράζεται κατηγορηματικῶς περὶ τῆς ἐπικειμένης πτώσεως τῆς πρωτευούσης τῶν Βυζαντινῶν. «Τὸ μὲν μηκέτι ἀνθέξειν ἐπὶ πολὺ τὴν ἡμετέραν πατρίδα, ἀλλὰ δουλεύσειν οὐκ εἰς μακράν, ἐκ πλείονος χρόνου ταῖς ἁπάντων ψυχαῖς βεβαίως ἐνέκειτο, ὅσοι τὴν μὲ τῶν ἐχθρῶν δύναμιν αὐξανομένην ἑώρων διηνεκῶς ... τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν ἁπάσης κενουμένην ἰσχύος καὶ πρὸς ἔσχατον γῆρας τὰ αὐτῆς ἀφιγμένα πάντα».[4]

Ἡ μελέτη τῆς κατὰ τὸν δέκατον τέταρτον καὶ μέχρι τῶν μέσων τοῦ δεκάτου πέμπτου (1453) αἰῶνος πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς καταστάσεως τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους δὲν ἔφθασεν εἰς τὴν πλήρη ἱστορικὴν ἐπάρκειαν. Νέαι ἄγνωστοι χειρόγραφοι πηγαί, ὡς π. χ. ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Πατριάρχου Ἀθανασίου τοῦ Η΄., ρίπτουν νέον φῶς πρὸς ἐξήγησιν τῆς πτώσεως τοῦ χιλιετοῦς ἐκείνου Κράτους.

Ὁ Γεννάδιος δὲν διεδέχθη τὸν ἀνύπαρκτον πατριάρχην — ὡς ἀπέδειξα δι' εἰδικῆς μονογραφίας δημοσιευθείσης εἰς τὴν «Ὀρθοδοξίαν» — Ἀθανάσιον τὸν Β΄. ἀλλὰ εὗρε χηρεύοντα τὸν θρόνον διὰ τῆς ἀποχωρήσεως τοῦ Γρηγορίου — φίλα φρονοῦντος τοῖς παπισταῖς — δι' αὐτὸ καὶ ἀναγράφει «τελευταῖος πατριάρχης πρὸς τῆς Ἁλώσεως ἦτο ὁ Μητροφάνης».[5]

---

[1] ΑΒ΄. 8, 242-243.

[2] Ἐχειροτονήθη ἀρχιερεὺς τὴν 6 Ἰανουαρίου τῶν Φώτων.

[3] Τὰ «Ἅπαντα» Δ΄. 501-502.

[4] Τὰ «Ἅπαντα» Δ. Γ. 213-214. Ὁ μακαρίτης Α. Διαμαντόπουλος αὐστηρῶς κρίνει καὶ ἀδίκως τὸν Πατριάρχην Γεννάδιον εἰς μελέτην του δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸν ἔνατον τόμον τῶν «Ἑλληνικῶν» σ. 285-308 ὑπὸ τὸν τίτλον «Γεννάδιος ὁ Σχολάριος ὡς ἱστορικὴ πηγὴ τῶν περὶ τὴν Ἅλωσιν χρόνων».

[5] «Ὁ πρῶτος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ Κωνσταντίνου Μητροφάνης ἦν, καὶ ὁ τελευταῖος πατριάρχης Μητροφάνης ἦν, ἀποθανὼν ἐν τῇ πόλει ἔτι ἐλευθέρᾳ οὔσῃ». Βλέπε ἐμὸν ἔργον «Ἱστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου» Α΄. σ. 17-18.

Η ΨΥΧΗ ΜΑΣ ΔΙΨΑ[1]

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πριγκηποννήσων ΔΩΡΟΘΕΟΥ

Η ΒΑΘΥΤΕΡΗ ΜΑΣ δίψα εἶναι ἡ αἰωνιότης. Θέλομεν νὰ λυτρωθῶμεν ἀπὸ ὅ,τι περνᾷ, παραδιδόμεθα εἰς ὅ,τι δὲν ἔχει ὅρια, μᾶς θέλγει τὸ ἀπέραντον τοῦ οὐρανοῦ, μᾶς τραβᾷ ἡ ἠχήεσσα θάλασσα, ἡ σκοτεινὴ νύκτα, τίποτε δὲν μας ἱκανοποιεῖ, μοχθοῦμεν διὰ τὸ καλλίτερον.

Ἡ ἀνησυχία μας αὐτὴ εἶναι φόρος τοῦ μεγαλείου μας, ἐλατήριον τῆς προόδου μας, δίψα τοῦ θείου, οὐχὶ ἀψύχου ὅμως, ἀλλὰ προσώπου. Ζητοῦμεν οὐχὶ τὴν αἰωνιότητα, ἀλλὰ τὸ Αἰώνιον. Τὸ Σύμπαν χωρὶς τὸ ἕνα πρόσωπον, χωρὶς τὸν Θεόν, θὰ ἦτο ψυχρόν, κενὸν ὡσὰν τὴν ἔρημον. Θέλομεν πρόσωπον τὸ ὁποῖον νὰ σκέπτεται, νὰ αἰσθάνεται, νὰ ὁμιλῇ. Ὁ Θεὸς εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν ὁμιλεῖ, λέγει «εἶμαι». «Εἶμαι ὁ ὤν». Μᾶς θεωρεῖ πλησίον του. Ὁμιλεῖ, διότι τὸν ἀκούομεν, διότι ζητοῦμεν τρυφερότητα, θέλομεν τὴν ἐξάρτησιν ἀπὸ κάποιον, θέλομεν ἕνα ποὺ νὰ ἀκούῃ τὴν φωνήν μας, νὰ ἀκροᾶται τὸ τραγοῦδι τῆς καρδίας μας, τὸν παλμόν μας, τὴν προσευχήν μας, νὰ τὸν αἰσθανώμεθα πλησίον μας, νὰ μας ἀγαπᾷ, νὰ προφέρωμεν χίλιες φορὲς τὸ ὄνομά του.

Εἶναι φοβερὸν νὰ φανταζώμεθα αἰωνιότητα χωρὶς Θεόν, θέλομεν Θεόν, διὰ νὰ τὸν γνωρίσωμεν, καὶ νὰ γνωρισθῶμεν ἀπ' Αὐτόν, νὰ τὸν ἀγαπήσωμεν καὶ ν' ἀγαπηθῶμεν ἀπ' Αὐτόν. Εἴμεθα πολλοί, καὶ θέλομεν τὸν ἕνα — εἴμεθα ἀδελφοί, καὶ θέλομεν τὸν Πατέρα — ἀπὸ τὸ εἶναί μας βγαίνει ἡ κραυγή: «Ἀββᾶ ὁ Πατήρ». Ἡ ψυχή μας διψᾷ ἐπὶ Θεὸν τὸν ζῶντα. «Ὃν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖ ἡ ψυχή μου πρὸς σέ, ὁ Θεός. Ἐδίψησεν ἡ ψυχή μου πρὸς Θεὸν τὸν ζῶντα». (Ψαλμὸς 41).

* * *

Τὸν ταπεινὸν καὶ μικρὸν καὶ ἀδύνατον καὶ ἐφάμαρτον μὲ προστατεύεις καὶ μὲ ἐλευθερώνεις, μὲ ἀγαπᾷς καὶ μὲ παραμυθεῖς, ὁ Θεός, καὶ ὅλος ἀκρόασις εἶσαι γιὰ μένα, τὰ μυστήριά σου μέρα μὲ τὴν ἡμέρα μοῦ ἀποκαλύπτονται βαθύτερα, μὲ προσελκύεις ὁλονὲν πλησιέστερόν σου, καὶ ὅσο βραδυάζει, αἰσθάνομαι ἡ βασιλεία σου νὰ ἀναβαίνῃ ἀπὸ μέσα μας.

Σὰν τὸ καλάμι σαλεύει ἡ ὕπαρξίς μας, καὶ εἴμεθα ὡσὰν τὴν σταγόνα ποὺ σὲ λίγο θὰ τὴν ἐξατμίσῃ ἡ ἡλιακὴ ἀκτῖνα, καὶ ἡ δόξα μας ὡσεὶ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ. Ἀλλὰ διατί τόση γοητεία κατασταλάζει εἰς τὴν ψυχήν μου μέσα ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα, τόση ἱερότητα, καὶ γαλήνη ἀκόμη παίρνω ἀπὸ αὐτά; Μήπως εἶσαι σὺ κρυμμένος πίσω ἀπὸ τὸν θάμνον; Τὸ πρόσωπόν σου μήπως εἶναι εἰς τὸ ἀνθισμένο κλωνάρι τῆς μηλιᾶς ἢ τὸ ἅγιό σου χέρι ποὺ μοῦ κάμνει σήματα; Εἰς τὸν ξένον αὐτὸν ἡ μορφή σου μήπως εἶναι, ἡ εἰκόνα σου εἰς τὸ πρόσωπον τῆς μητέρας; Ὁ θάνατος τί εἶναι; Τὸ ξημέρωμα εἰς τὸ στρατόπεδο τὴν ἡμέρα ποὺ θ' ἀρχίσῃ ἡ μάχη; Τὴν φωνήν σου μὴν ἀκούω εἰς τὸν καταρράκτη ἢ εἰς τὴν σιωπή; Ἡ χλαμύδα σου εἶναι ἡ διαφάνεια αὐτὴ τοῦ βουνοῦ;

Ἠρώτησες κάποτε τὸν Ποιητὴν ποῖος εἶναι, καὶ σοῦ εἶπεν: Εἶμαι τὸ τραγοῦδι καὶ σὺ ἡ ρίμα. Εἶμαι ὡσὰν μιὰ εἰκόνα ποὺ τὴν βλέπω ἀπὸ πολὺ κοντὰ καὶ πολὺν καιρό, ὡσὰν μιὰ λέξις ποὺ τὴν συνέλαβα, ὡσὰν τὸ πρόσωπον τῆς μητέρας μου, ὡσὰν ἕνα καράβι ποὺ μὲ ἔφερε μέσα ἀπὸ θανάσιμη τρικυμία.

Εἶμαι ὡσὰν τὸ πεῦκο τὸ πληγωμένο εἰς τὴν ἄκραν ἐκεῖ τῆς ἐρήμου, ὡσὰν τὸ πεῦκο ποὺ ἀπὸ τὴν πληγήν του δίνει τὸν θησαυρόν του, τὴν ρητίνην του, καὶ θέλει ν' ἀποθάνῃ, ὡσὰν τὸν πληγωμένον στρατιώτην, ὄρθιο.

Σὲ νοιώθω, Κύριε, καὶ σὲ αἰσθάνομαι. Νοιώθομεν βαθειὰ τὴν ἀπεραντωσύνην τῆς ἀγάπης σου καὶ τῆς σοφίας σου, ποὺ μᾶς ἔκαμες τέτοιους, εὐαίσθητους, γεμάτους νοσταλγία, εὔθραυστους, διὰ νὰ στηριζώμεθα σὲ σένα. Καὶ ἐὰν δὲν ἐνδιαφέρωνται γιὰ σένα, δὲν πιστεύουν εἰς ἐσένα, σὺ ἐνδιαφέρεσαι δι' αὐτούς, σὺ πιστεύεις εἰς αὐτούς. Ὑπάρχουν πολλοὶ ποὺ πιστεύουν εἰς ἐσένα. Αἱ λαγκαδιὲς εἶναι γεμᾶτες ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐπίστευσαν εἰς ἐσένα, καὶ αἱ κοιλάδες κρατοῦν τὰ κόκκαλά τους. Ἡ σάλπιγγα μπορεῖ νὰ καλέσῃ διὰ σένα, διὰ τὴν ἀλήθειάν σου, διὰ τὴν δικαιοσύνην σου, διὰ τὴν ἐλευθερίαν σου, μυριάδες. Καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχήν, καὶ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα εἶσαι τὸ στήριγμά μας, ἡ μεγάλη ἠὼς ἐπάνω ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς τῆς αἰωνιότητας, σὺ ὁ ὁποῖος καὶ τὰ τείχη κρημνίζεις, καὶ τὰ ἄστρα ἀνάπτεις.

Τὸ νὰ σὲ αἰσθανώμεθα καὶ νὰ νοιώθωμεν τὴν ἀγάπην σου εἶναι πρᾶγμα πολὺ λεπτό, Κύριε, ὥστε νὰ ἔχωμεν τὴν τόλμην νὰ τὸ λέμε, ὁσονδήποτε καὶ ἂν ἔγιναν τὰ μάτια μας ὥριμα διὰ τὰ κτίσματά σου. Σὺ εἶσαι ὁ Κτίστης, ὁσονδήποτε καὶ ἂν φιλτραίνωνται αἱ λέξεις μας εἰς τὴν περισυλλογὴν καὶ εἰς τὴν ἀνάτασιν. Σκώληξ ἐγὼ καὶ οὐχὶ ἄνθρωπος. Νεοσσός, μὲ μεγάλα μάτια καὶ μὲ κίτρινα νύχια, πεσμένος ἀπὸ τὴν φωλεάν του. Αἱ λέξεις μας ὡσὰν ἄμμος τρέχουν μέσα ἀπὸ τὰ χέρια μας, ὡσὰν τὶς ἡμέρες τῆς ζωῆς μας, καὶ σὺ εἶσαι αἰώνιος, ὑψηλός, ἄφθαστος, ἄφραστος. Εἶσαι ᾆσμα ποὺ πρέπει νὰ σὲ ψάλλωμεν μὲ τὴν σιωπήν. Εἶσαι ὄρος ποὺ πρέπει νὰ σὲ ἀναβῶμεν μὲ τὴν πίστιν τοῦ Ἀβραάμ, καὶ τὸ χέρι μας νὰ κρατᾷ τὸ χέρι τοῦ Ἰσαάκ, διὰ τὴν θυσίαν.

Ἂς ἠμποροῦσα νὰ ἔλθω πλησιέστερόν σου, Θεέ μου. Νοιώθω ὡσὰν ἰδικήν μου φωνὴν τὴν κραυγὴν τοῦ Ψαλμῳδοῦ: «Τίς μοι δώσει πτέρυγας ὡσεὶ περιστερᾶς; καὶ πετασθήσομαι, καὶ καταπαύσω;» (Ψαλμ. 54, 7).

ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΠΑΡΑΠΕΤΑΣΜΑ

ΛΓ΄.

ΤΑΥΤΑ γενικῶς δι᾽ ὅσων ἐξεθέσαμεν μέχρι τοῦδε περὶ τῶν διαφόρων προβλημάτων ἅτινα ἀντιμετωπίζει ἡ οἰκογένεια. Τὰ περὶ τῆς οἰκογενείας χρήζουν διαρκοῦς μελέτης οὐχὶ μόνον διὰ τὴν ἄκραν αὐτῶν σπουδαιότητα καὶ ἐξ ἐπόψεως εἰδικῆς καὶ εὐρυτέρας, ἀλλὰ καὶ διότι περὶ πολλῶν δύνανται νὰ μᾶς πληροφορήσωσιν ἐχόντων σχέσιν μὲ τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν εὐεξίαν. Δὲν εἶναι δὲ ἀρκετὸν νὰ ἀπασχολοῦν μόνον τὴν ἠθικὴν πλευρὰν ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν ἐξελισσομένην ἐπιστήμην, τῆς ὁποίας πολλὰ νέα πορίσματα καὶ διαμορφώσεις νέον φῶς δύνανται νὰ ἀποκομίσωσιν ἐκ πολλῶν ἅτινα μηδὲ εἰς τὴν παρατηρητικότητα αὐτῆς ἠδύναντο νὰ προσπέσωσιν προηγουμένως, δι᾽ εἰδικοὺς λόγους. Τὰ νέα μέσα τῆς ἐπιστήμης συλλαμβάνουν ἐντὸς τῆς ὀπτικῆς των ἀκτῖνος τὰ μεγάλα ἄγνωστα δι᾽ ὧν ἐχώλαιναν ἀπειράριθμοι οἰκογένειαι λόγῳ ἐλλείψεως διαγνώσεως καὶ ἐλλείψεως μέσων θεραπείας. Πάντα δὲ ταῦτα ἐρχόμενα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἔργου τῆς θρησκείας συντελοῦν εἰς τὴν αἰσιωτέραν καὶ ὁμαλωτέραν διαμόρφωσιν τῆς κοινωνίας καὶ τοὺς εὐγενεστέρους αὐτῆς σκοπούς. Βλέπομεν ἑπομένως ὅτι ἡ οἰκογένεια διὰ τῶν πολλαπλῶν αὐτῆς ἐκδηλώσεων ἐφάπτεται παντὸς πνευματικοῦ κλάδου καὶ δύναται νὰ ἀποτελέσῃ εἰδικὸν κεφάλαιον ἐρεύνης προκειμένου νὰ ὁλοκληρωθῇ ὡς μέσον πολιτισμοῦ. Ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνει τις πόσον σοβαρὰ σκέψις δέον νὰ καταβάληται ἀπὸ μέρους ἐκείνων οἵτινες δημιουργοῦν αὐτήν. Καὶ ἂν παλαιότερον ἡ ἐξεύρεσις δικαιολογητικῶν καὶ ἐλαφρυντικῶν περιπτώσεων εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἀνεπαρκείας αὐτῆς ἠδύνατο νὰ συγκινήσῃ, σήμερον ὅτε τόσον πλούσιον εἶναι τὸ κήρυγμα τῆς χριστιανικῆς ἰδεολογίας καὶ τόσον ἄφθονα καὶ πρόχειρα τὰ μέσα τῆς ἐπιστήμης εἶναι ἐπιτρεπτὴ ἡ ὀλιγωρία περὶ τὴν ἐγκαθίδρυσιν ἐν τῇ ζωῇ οἰκογενείας ἀκεραίας, χρηστῆς, γνωριζούσης καὶ ἐφαρμοζούσης τὴν ὑψηλοτέραν ἀποστολὴν αὐτῆς; Τὸ ἐρώτημα κυρίως τοῦτο εἶναι ἀδήριτος ἀνάγκη νὰ τεθῇ εἰς ἐκείνους πρὸ παντός, ἔκ τε τῶν νεωτέρων καὶ πρεσβυτέρων, οἵτινες ἐλαφρᾷ τῇ συνειδήσει καὶ ἐπιπολαίως ἢ καὶ ἐξ ἁπλῆς ἐπιθυμίας ἱκανοποιήσεως ὑλικῶν ἐπιθυμιῶν δημιουργοῦν οἰκογενείας. Εἰς τοὺς τοιούτους δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπος μία ὑπενθύμισις, ὅτι ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς διαφέρει τοῦ τῶν ζώων ἰδίως κατὰ τοῦτο, ὅτι ἔχει ὑψηλότερον καὶ εὐγενέστερον χαρακτῆρα.

Συνεπῶς καὶ ἡ οἰκογένεια ὡς ἀπαρτιζομένη ἐξ ἀνθρώπων δύναται νὰ νοηθῇ μόνον ὡς ἕνωσις δυνάμεων πρὸς ἐξυπηρέτησιν πνευματικῶν κυρίως ἀξιῶν, τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους κατὰ τὴν δοθεῖσαν παρὰ Θεοῦ ἐντολὴν νοουμένου ὡς ὀργάνου πρὸς μίαν τοιαύτην πνευματικὴν δρᾶσιν. Δι᾽ αὐτὸ καὶ ἡ Ἁγία Γραφὴ καὶ τὰ εὐχολόγια τῆς Ἐκκλησίας μας , ὁσάκις ποιοῦν λόγον περὶ τοῦ γάμου καὶ τῆς δι᾽ αὐτοῦ οἰκογενείας ἰδιαιτέρως ὅλως τονίζουν τὸν παράγοντα τῆς ἀγάπης. Ἡ ἀγάπη ἔχει πρὸ παντὸς πνευματικότητα. Αὐτη παρακινεῖ εἰς ἔργα ἁγνότητος μεγαλειώδη καὶ πλήρη αὐταπαρνήσεως. Αὐτη ἑνώνει τὸν ἄνθρωπον μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν Θεὸν φέρει ὡς καθοδηγὸν καὶ προστάτην τῆς οἰκογενείας. Πόσον ἡ ζωὴ θὰ ἦτο ὁμαλή! Πόσον ἡ χαρὰ καθαρά! Πόσον αἱ σχέσεις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, τῶν ἐθνῶν, τῶν λαῶν εἰρηνικαί, ἂν ἡ οἰκογένεια δὲν ἀπησχόλει μόνον ψυχιάτρους τινὰς καὶ ἠθικολόγους, ἀλλὰ ὁλόκληρον τὴν ὀργανωμένην πολιτείαν καθότι ἡ βάσις παντὸς ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ εὕρηται ἐν τῇ μερίμνῃ καὶ τῇ καλλιεργείᾳ καὶ τῇ χρηστοηθείᾳ τῆς κοινωνικῆς μονάδος ἥτις λέγεται οἰκογένεια. Δημιουργήσατε τὴν χρηστὴν οἰκογένειαν διὰ νὰ ἔχητε ἀτελεύτητον εἰρήνην. Φροντίσατε διὰ τῆς χρησιμοποιήσεως παντὸς εὐεργετικοῦ μέσου τῆς ἐπιστήμης διὰ τὴν ἐξυγίανσιν τῆς οἰκογενείας, διὰ νὰ γράψητε τοὺς χρυσοῦς αἰῶνας τῆς εὐτυχίας τῆς ἀνθρωπότητος. Φέρετε τὸν Θεὸν εἰς τὴν οἰκογένειαν διὰ νὰ μεταβάλητε τὴν ζωὴν εἰς παράδεισον. Ὁ Πανάγαθος ἃς ἐνισχύῃ τὰς προσπαθείας ὅλων μας. Αὐτοῦ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος ἃς εἶναι μετὰ πάντων, οἵτινες δὲν ἀδιαφοροῦν εἰς τὴν χριστιανικὴν διάπλασιν τῆς κοινωνίας.

Π. Φ.

ΤΕΛΟΣ

ΚΡΙΣΕΙΣ

ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΔΕΙΞΕΙΣ

Εἰς πολλὰς τῶν Κοινοτήτων μας ἐν Ἀμερικῇ μεταξὺ ἄλλων παρατηρεῖται καὶ τὸ ἑξῆς κακόηχον καὶ ἀνησυχητικὸν φαινόμενον: Διοικοῦντες καὶ διοικούμενοι ὁμιλοῦν περὶ τῶν ἐν γένει ὑποθέσεων καὶ τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας ὡσεὶ νὰ ἐπρόκειτο περὶ καθαρῶς κοσμικῆς ἐκδηλώσεως. Ὁ τρόπος μεθ' οὗ διατυποῦνται γνῶμαι καὶ κρίνονται ὅσα εἶναι αὐτὴ αὕτη ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀπέχει, εἰς περιπτώσεις διαφωνούντων ἀπόψεων, ἐκείνης τῶν ἀλληλομισουμένων ἀκαλλιεργήτων ἀντιπάλων, οἵτινες πρὸ οὐδενὸς ὑποχωροῦν προκειμένου νὰ ἱκανοποιήσωσι κακῆς μορφῆς ἐγωϊστικὰς ὀρέξεις. Ἡ ἐπικίνδυνος ἐνίοτε αὕτη κατάστασις ἀπειλεῖ καὶ ἠπείλησεν οὐσιώδη καὶ ἁγιαστικὰ πνευματικὰ συμφέροντα.

Ἂς ἀντιληφθῶσιν ἐπὶ τέλους οἱ κατὰ τόπους καὶ χρόνους ποικιλώνυμοι παράγοντες, ὅτι πέριξ τῆς Ἐκκλησίας μόνον πνευματικότης, σεμνότης καὶ σεβασμὸς πρέπει νὰ ὑπάρχουν καὶ ὅτι οἱ ὕποπτοι ἀλλαχοῦ καλοῦνται νὰ κάμουν τὰς ἐπιδείξεις των.

ΟΙ ΟΙΚΟΔΟΜΗΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΣΜΟΙ

Μετὰ πολλῆς ὑπερηφανείας ἀκούομεν πάντοτε περὶ τοῦ ὀργασμοῦ πρὸς οἰκοδομὴν σχολείων καὶ ἀνέγερσιν ναῶν. Κατὰ τὴν γνωστὴν εὐχὴν τῆς Ἐκκλησίας οἱ ἱερεῖς μας δέονται ὑπὲρ ἁγιασμοῦ τῶν ἀγαπώντων τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ. Πῶς ὅμως νὰ χαρακτηρίσωμεν τὴν τάσιν ἐκείνην ἐνίων τῶν χριστιανῶν μας εἰς τὸ νὰ ἀνεγείρουν ναοὺς ἄνευ οὐδεμιᾶς προοπτικῆς καὶ εἰς τὸ νὰ μὴ δέχωνται οὐδεμίαν γνώμην καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ἁρμοδίων προσφερομένην; Λάθη πολλὰ ἔγιναν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ λαμβάνωσι χώραν, ἅτινα δημιουργοῦν μετ' ὀλίγον ἀνωμαλίας, ἐρεθισμοὺς καὶ πικρὰ σχόλια καὶ ἀναφορικῶς μὲ τὸ καλλιτεχνικὸν μέρος καὶ μὲ τὸ ἀρχιτεκτονικὸν καὶ τὸ τοῦ χώρου ἐν τοῖς ναοῖς καὶ τὰ ἐξαρτήματα. Δὲν θὰ ἦτο φρόνιμον, ὡς ἄλλωστε γίνεται καὶ εἰς ἄλλας ὁμολογίας, νὰ δοθῇ περισσότερον κῦρος εἰς τὴν ἀπὸ καιροῦ ἱδρυθεῖσαν παρὰ τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀρχιτεκτονικὴν Ἐπιτροπήν, ὥστε νὰ προλαμβάνωνται τὰ λάθη ταῦτα, νὰ ἐξασφαλίζωνται ὀφέλη καὶ νὰ ἐξουδετεροῦνται δυσαρέσκειαι; Τοῦτο θὰ ἐτίμα καὶ τοὺς χριστιανούς μας, ἀλλὰ θὰ ἀπεδείκνυε καὶ οἰκοκυρωσύνην. Ἀλλὰ ὅλα ταῦτα προϋποθέτουν κατανόησιν καὶ καλὴν θέλησιν. Οὐδὲν τῶν κακῶς ἐννοουμένων δικαιωμάτων μας χάνομεν μὲ τὸ νὰ ἀναθέσωμεν εἰς ἕνα τοιοῦτον ὀργανισμὸν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς τὴν μελέτην καὶ εἰς λεπτομερείας κατάρτισιν τοῦ σχεδίου τῶν Κοινοτικῶν μας ἱδρυμάτων. Ἀπ' ἐναντίας κερδίζομεν ἀπὸ πάσης ἀγαθῆς πλευρᾶς. Ἂς τὸ σκεφθῶμεν.

ΙΕΡΕΙΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑ

Ἕτερον σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐπιστηθῇ ἡ προσοχή, καὶ μάλιστα σοβαρῶς, εἶναι τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὸν καταμερισμὸν τοῦ ἔργου καὶ τῶν καθηκόντων Ἱερέως καὶ Συμβουλίων. Παρατηρεῖται δηλονότι ἡ περίεργος νοοτροπία παρά τισι κατὰ τὴν ὁποίαν ὅλη ἡ φροντὶς τῶν Κοινοτικῶν πραγμάτων δέον νὰ ἐπαφίεται εἰς τὸν Ἱερέα. Εἶναι τόσον ὅμως πολυσχιδὲς τὸ ἔργον τοῦ Ἱερέως, ὥστε ἡ ἀνάθεσις εἰς αὐτὸν ὅλων τῶν ἀσημάντων λεπτομερειῶν τῶν ἐχόντων σχέσιν μὲ τὴν καθημερινὴν λειτουργίαν τοῦ γραφείου καὶ ἄλλων νὰ γίνεται εἰς βάρος σοβαρῶν θρησκευτικῶν καὶ ἱερῶν ὑπηρεσιῶν. Πρέπει οἱ ἀναλαμβάνοντες ἀξιώματα εἰς Κοινότητας νὰ ἔχωσιν ἐπίγνωσιν τοῦ ἔργου καὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν καὶ τῶν εὐθυνῶν των ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, τοῦ ποιμνίου καὶ τῆς κοινωνίας ὁλοκλήρου. Ἄλλωστε καὶ αὐτὴ ἡ κανονικὴ λειτουργία τοῦ Κοινοτικοῦ ἔργου καὶ ἡ προφύλαξις ἀπὸ πολλῶν ἀνωμαλιῶν ἐξασφαλίζεται, ὅταν ἑκάτερον τῶν μερῶν ἐπιτελῇ ὅ,τι εἶναι πρέπον καὶ ἀναγκαῖον εἰς τὸν τομέα αὐτοῦ. Ἡ εὐσυνειδησία εἶναι ὡραία ἀρετὴ καὶ ἀποδεικνύει οἰκοδομημένον χαρακτῆρα. Ἕτερον προκῦπτον εὐεργέτημα ἐκ τῆς ἐπιτελέσεως τοῦ καθήκοντος ἐξ ἑκατέρων τῶν μερῶν εἶναι ὁ δημιουργούμενος σεβασμὸς καὶ ἡ πρόοδος. Στοιχεῖα ἀμφότερα σοβαρὰ πρὸς προώθησιν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς χριστιανικῆς χαρᾶς, ἀλλὰ καὶ τῆς τάξεως.

ΣΤΟΝ ΘΕΟ...

Ἄχραντε καὶ Πανάγαθε τοῦ οὐρανοῦ Δεσπότη
Σὰν σ' ἐκκλησίας λειτουργιά, σὰ σὲ μυσταγωγία,
Σὺ εὐλογᾶς τὴν ὑστερνὴ στιγμὴ μὰ καὶ τὴν πρώτη
Κι' ὅλοι φιλᾶν τὴν χεῖρα σου τὴν ἄσπιλη κι' ἁγία.

Σὰν μᾶς κυκλώνει ἡ χαρὰ ποὺ εὐτυχία φέρνει
Ὁ νοῦς σὲ Σένα στρέφεται καὶ στέλνουμε δεήσεις
Ἀκόμη καὶ στὴν λύπη μας ὁ πόνος σὰν μᾶς δέρνει
Ἐσένα ἱκετεύουμε, γιὰ νὰ μᾶς ἐλεήσης.

Πόσες φορὲς τὸν ὕπνο μας ταράξαν μαῦρες σκέψεις
Σὰν τῆς Μεδούσης κεφαλὴ ποὺ τὴν ψυχὴ τρομάζει
Καὶ σὰν πατέρας ἄκακος ἦλθες νὰ μᾶς γιατρέψης.
Εἶναι ἡ πίστι βάλσαμο, παρηγοριὰ μοιράζει.

Χίλιοι λαοὶ τὴν ὕπαρξι τὴν Θεϊκὴ ὑμνοῦνε.
Τὰ ἄλυτα προβλήματα νὰ λύσω δὲν γυρεύω.
Θωρῶ στὸ χάος, στὸ κενό, στὰ ἄστρα ποὺ γυρνοῦνε
Καὶ τὸν σταυρό μου κάνοντας, Σὲ βλέπω,
Σὲ πιστεύω.

Γ. ΓΟΥΤΑΣ

ΛΟΥΚΑΣ

«Παντὶ δὲ τῷ αἰτοῦντί σε, δίδου· καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντος τὰ σά, μὴ ἀπαίτει.» (Λουκ. ΣΤ΄. 30)

ΙΩΑΝΝΗΣ

«Ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον.» (Ἰωάν. Δ΄. 14)

ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑΙ ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ

Η ΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ

«Τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις.» (Φιλιππ. Δ΄. 5)

ΠΕΙΟ ἐπιγραμματικὸ παράγγελμα ὑγιοῦς ζωῆς καὶ ὁμαλῆς χριστιανικῆς διαβιώσεως δύσκολο νὰ εὕρῃ ἡ ἀνθρώπινη σκέψις καὶ τὸ εὐγενὲς συναίσθημα. «Ἂς γνωρίσουν καὶ ἂς δοκιμάσουν οἱ ἄνθρωποι τὴν ἐπιείκειαν καὶ τὴν ὑποχωρητικότητά σας». Αὐτὴ εἶναι ἡ σύστασις ποὺ κάνει ὁ βαθυγνώστης τῆς ψυχῆς Παῦλος. Μέσα στὴν ὑπέροχη αὐτὴ γνώμη ἀνέρχεται ἡ σκέψις καὶ ἡ ἀγάπη. Ἀνυψώνεται ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἀνθρώπου. Ἁγιάζεται ἡ προσωπικότης μας. Ἐδῶ δοκιμάζεται ἡ χριστιανικὴ πεῖρα καὶ ἡ ψυχικὴ καλλιέργεια. Ἡ μεγάλη πληγὴ ποὺ κάνει τὲς καρδιὲς νὰ σπαράσσουν ἀπὸ πόνο καὶ ἀσχημίζει τὲς διάφορες ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς, ποὺ θἄπρεπε νἆναι ἤρεμο κύλισμα κοινῆς χαρᾶς καὶ ἀμοιβαίας κατανοήσεως, εἶναι τὸ ἐγωϊστικὸ μῖσος καὶ ἡ περιπλοκὴ τῶν τυχῶν μας γύρω στὰ διάφορα ἀνόητα μίση. Κι' ἀκόμα ἡ κοινωνικὴ ἀσφυξία μεγαλώνει ἀπ' τὴν φίλαυτη ἐπίδειξη τῆς δύναμης. Τὸ φοβερὸ κατρακύλισμα ἀρχίζει ἀπ' τὴν στιγμὴ ποὺ ἡ κοινωνία θὰ ἀναδείξῃ καὶ θὰ δεχθῇ τοὺς σατραπίσκους ποὺ εἶναι πολυώνυμοι καὶ προϋποθέτουν χρεωκόπησι τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος καὶ τῆς χρστιανικῆς ἀνοχῆς. Ἡ δύναμις καὶ ἡ ἁγιότης δὲν δημιουργοῦνται μὲ κινήσεις ἐκ τῶν ἔξω, ἀλλὰ μὲ τὴν διάχυσι ἐκ τῶν ἔσω μιᾶς διαυγοῦς, συνεσταλμένης, ἑνωτικῆς καὶ φιλανθρώπου συμπαθείας. Ἡ ἐπιείκεια καλύπτει ἀπέραντα πλάτη σοφίας καὶ πίστεως. Μπορεῖ νὰ ὁρμηθῇ ἀπ' τὴν ἰδέα πὼς δὲν πρέπει τίποτε νὰ ἀνακόψῃ τὸ βῆμα μας στὴν προσπάθεια τῆς ἑνώσεώς μας μὲ τὸν Θεόν. Μπορεῖ νὰ ἔχῃ τὴν ἱκανότητα νὰ βλέπῃ τὴν ἀδυναμία τοῦ ἄλλου στὸ νὰ προσαρμοσθῇ ἀπὸ πεποίθησι στὸ ἠθικὰ καλὸ καὶ στὸν χρυσοῦν κανόνα τοῦ Εὐαγγελίου. Μπορεῖ νὰ ἐκδηλώνεται ὡς προστασία ἢ καὶ διδακτικὸς παραδειγματισμός. Μπορεῖ νἆναι λειτουργία εὐλογημένη τῆς ψυχῆς ποὺ διαρκὴς συνειδητὴ προσπάθεια καὶ ἐξάσκησις τὴν παρουσίασε σὰν αὐθόρμητη κίνησι τῆς ψυχῆς ἐκείνης ἡ ὁποία ἀφοσιώθηκε στὸν Θεὸ καὶ τὴν λατρεία του. Τὸ ἀγαθὸ ἑπομένως ποὺ προκύπτει ἀπ' αὐτὴν εἶναι διπλοῦν, γιὰ κεῖνον ποὺ ἐκδηλώνεται μ' αὐτὴν καὶ γιὰ κεῖνον ποὺ δέχεται τὴν θαλπωρή της.

Κυττάξτε πόση τραχύτητα φέρνει ἡ βία. Προσέξτε πόσος πολύτιμος χρόνος χάνεται στὸ νὰ εὕρουμε ἂν εἶναι ἀλήθεια αὐτὸ ποὺ καταγγέλλουμε ὡς παράπτωμα ἢ βιαιοπραγία ἐναντίον μας. Ὕστερα ἀκολουθεῖ ἡ περίοδος τῆς τιμωρίας καὶ τῆς ἐκδικήσεως. Κεραυνοὶ σκληροὶ μέσα μας. Θύελλες γύρω μας. Καὶ ἡ ζωὴ χάνει τοὺς εὐγενεῖς σκοπούς της καὶ αἱ μεγάλες δυστυχίες κάνουν ὅλους ἀληθινὰ ἐρείπια, καὶ οἱ ἀδελφοὶ καταντοῦν Κάϊν καὶ Ἄβελ. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἡ ἐπιείκεια μόνον χριστιανικὴ ἀρετή, ἀλλὰ καὶ μέτρον λογικῆς καὶ ἀμύνης καὶ τάξεως. Εἴκοσι αἰῶνας πρὶν τὰ χείλη τοῦ Παύλου ἔδωσαν μιὰ τέτοια πολύτιμη νουθεσία στοὺς ἀνθρώπους. Εἴκοσι αἰῶνες ὕστερα ἀπὸ τότε ἡ νουθεσία αὐτὴ μὲ τὸ ἴδιο βάθος καὶ τὴν ἴδια ἀξία στέκεται μπροστὰ στὴν διανόησι, μπροστὰ στὸ συναίσθημα καὶ τὴν ἠθική. Καὶ ἔχει πειὸ πολὺ δύναμι ἀπὸ κάθε ἄλλην. Δύναμι γοητευτικὴ καὶ ἄσπιλη. Δὲν ζητᾶ δὲ νὰ ἐπιδειχθῇ. Ἔχει διακριτικότητα καὶ συστολή. Στοχάζεται μοναχὰ τὸ καλό. Ὄχι τὸ καλὸ ὅπως τὸ γράφουν οἱ κώδικες οἱ ποινικοί, μὰ τὸ καλὸ ποὺ δίδαξε ὁ Θεός, ποὺ τὸ βλέπει ἡ ψυχὴ μονάχα ὅταν ξεπεράσῃ τὲς κοσμικὲς ἀνάγκες καὶ τὲς ἐπιφανειακὲς ἀπαιτήσεις. Ὁλόκληροι κόσμοι ἁπλότητος καὶ καλωσύνης ἀνοίγονται μπροστά της. Ἡ ἐπιείκεια δὲν μετρᾶ τὰ γεγονότα μὲ τὸν πῆχυν τοῦ σήμερα ἀλλὰ μὲ τοὺς στόχους τῆς αἰωνιότητος. Προϋποθέτει λυτρωμὸ ἀπὸ τὲς σχετικότητες ἐκεῖνες ποὺ ἀπεδείχθησαν αἱ ἁλυσίδες τῆς σκλαβιᾶς τῆς ἀθωότητος καὶ τοῦ ἀδέσμευτου χριστιανισμοῦ. Μὲ τὸν ἀδέσμευτο χριστιανισμὸ ἐννοῶ ἐκείνη τὴν Εὐαγγελικὴ πίστι ποὺ δὲν ἔρχεται σὲ συμβιβασμοὺς μὲ τὰ κατὰ συνθήκην ψεύδη καὶ τὲς ὑλικὲς ὀρέξεις τῆς κοινωνικῆς ρουτίνας. Ἐπιείκεια στὸ παιδὶ σὰν ἀγάπη καὶ σὰν καταρτισμός. Ἐπιείκεια στὸν ἁμαρτωλὸ σὰν προσφορὰ εὐκαιρίας γιὰ νὰ ἀντιληφθῇ τὸ πέσιμό του καὶ νὰ συνέλθῃ. Ἐπιείκεια στὸν ἐγκληματία ποὺ πῆρε τὸν στραβὸ δρό-

(Συνέχεια εἰς τὴν 12ην σελίδα)

ΣΤΟΧΑΣΤΙΚΟΤΗΣ

«Μνημονεύετε γάρ, ἀδελφοί, τὸν κόπον ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον.» (Α΄. Θεσσ. Β΄. 9)

Ο ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΗΣ τῆς δύναμης καὶ τῆς ἀντοχῆς γρανίτης Παῦλος, ὁ ὑψήπνοος καὶ ὑπερήφανος τῆς ἀκεραιότητας ἐκπρόσωπος φαίνεται πὼς καὶ στὲς ἡμέρες του ἔβλεπε τὴν ἐπιπολαιότητα ἐκείνην τῶν ἀνθρώπων ποὺ τοὺς ἔλειπε ἡ στοχαστικότης στὸ ζήτημα τῆς ἐκτιμήσεως τοῦ μόχθου ποὺ καταβάλλουν οἱ ἄνθρωποι κάποτε γιὰ νὰ θεμελιωθῇ τὸ καλό. Γι' αὐτὸ τοὺς συνιστᾷ νὰ μὴ ξεχνοῦν τὸν κόπο καὶ τὸν μόχθο του. Τόσο παληὰ εἶναι ἡ ἀχαριστία τοῦ κόσμου. Καὶ τὰ λόγια του ἐκεῖνα μᾶς φέρνουν στὸν νοῦν τόσες πικρὲς ἱστορίες, παληὲς καὶ νέες.

Ὁ ἐγωϊσμὸς τοῦ ἀνθρώπου δούλεψε πάντα μὲ τὰ πειὸ ὕπουλα μέσα. Κι' αὐτὴ ἡ διανοητικὴ καὶ ψυχικὴ ὀκνηρία του εἶναι μιὰ ἐκδήλωσις ἐγωϊσμοῦ. Ὁ ἄνθρωπος ὁ καθαρὸς καὶ τίμιος· ὁ ἄνθρωπος ὁ συνειδητὸς ποὺ δὲν ἐπιτρέπει τὸν ἑαυτόν του νὰ ἀδιαφορῇ στὸ τί γίνεται γύρω του, ξέρει πὼς ἡ ὕπαρξί του καὶ ἡ εὐτυχία του εἶναι ἀναπόσπαστα συνδεδεμένες καὶ μὲ τὴν παντοειδῆ κίνησι τοῦ συνανθρώπου καὶ τὸν μόχθο τοῦ τελευταίου τὸν προσέχει, τὸν σέβεται, τὸν τιμᾷ.

Μὰ σήμερα ὅπως καὶ τότε ἡ ἀρρώστια τοῦ ἐξωτερισμοῦ ἔχει τόσους ὑποτροπιασμοὺς νὰ παρουσιάσῃ. Περνοῦμε ἀδιάφοροι μπροστὰ στὸν στεναγμὸ τοῦ ἠθικοῦ κτίστου ποὺ μὲ τόση στοργὴ καὶ φροντίδα ἀγωνίζεται νὰ στήσῃ τὰ θεμέλιά του γιὰ νὰ συγκρατηθῇ ἡ ζωὴ μέσα σ' ἕνα ἠθικὸ θετικισμό. Τὲς πειὸ ἱερὲς θυσίες τὸ πολὺ νὰ τὲς βλέπουμε σὰν θεατὲς τῶν κερκίδων τῆς ταυρομαχίας. Τὰ πειὸ λεπτὰ κηρύγματα τοῦ πνευματικοῦ ἱπποτισμοῦ τὰ δεχόμαστε μὲ τὸν μορφασμὸ τοῦ εἰρωνικοῦ ξαφνιασμοῦ. Τὸ μάθημα τῆς θρησκευτικῆς οἰκοδομῆς γιὰ τὴν λεγόμενη τάξι τῆς κοινωνικῆς ἀφρόκρεμας εἶναι τὸ φόρεμα τῆς γεροντοκόρης ποὺ ἀναπάντεχτα ὕστερα ἀπὸ χρόνων ἀπουσία ἀπ' τὴν κοσμικὴ κίνησι προσκλήθηκε στὴν φιλανθρωπική . . . ἀπογευματινή. Τόσος σαρκασμὸς γιὰ τὸ ἀγαθὸ καὶ τὸ τίμιο καὶ τόσος κυνισμὸς ἀπ' τὸν ναρκωμένο σνομπισμὸ γιὰ τὸν πνευματικὸ ἀγῶνα ἐκείνων ποὺ μὲ τὴν ψυχική τους ἀνδρία καὶ τὸν ἀνθρωπιστικό τους ἡρωϊσμὸ ξέχασαν κάθε ἄλλη συγκίνησι καὶ θέσανε τὴν ὕπαρξί τους δουλεύτρα τοῦ πειὸ τίμιου ἀγῶνα. Ἐκείνου ποὺ στοχάζεται τὸ γενικὸ καλὸ καὶ τὴν χριστιανικὴ ἐξυπηρέτησι.

Μᾶς συναρπάζει τὸ νωχελὲς κροτάλισμα τῆς γλῶσσας μέσα στὸν χρυσὸ οὐρανίσκο τοῦ πλούτου καὶ τὸ ρυτίδωμα τῆς αὐταπάρνησης ἀπ' τὸ ἄροτρο τοῦ μόχθου ποὺ θὰ κάνῃ νὰ ξεπηδήσουν ἄφθονοι οἱ καρποὶ ἀπ' τὸ καλλιεργημένο ἔδαφός της οὔτε θέλουμε, οὔτε τὸν καιρὸ ἔχουμε, νὰ τὸ προσέξουμε.

Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν αὐτοὶ ποὺ κινοῦν τὰ ὄνειρα τῶν ἀπροσπέλαστων γιὰ μᾶς κόσμων. Μέσα στὸν κύκλο τῆς ὁρατότητάς μας εἶναι μόνον ὅσα λάμπουν ἀπ' ἔξω. Ἡ παχειὰ γαστέρα τῆς αὐτολατρείας, τῆς ἀφθονίας μας καὶ τῆς ψευτόδοξης κοσμικῆς διάκρισής μας εἶναι βάρη αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ποὺ βγάζουν ἀπ' τὸ στόμα μας τοὺς ἀχνοὺς ποὺ θὰ σκεπάσουν τὰ ὁράματα τῶν ἁγνῶν ἰδεαλισμῶν τοῦ ἱεροῦ καὶ πνευματικοῦ καμάτου. Δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει ὁ ἄλλος, ἡ μυσταγωγία του, τὸ παράπονό του, ἡ ἄδολη ἀγάπη του, ποὺ προσφέρεται σὰν ὁλοκαύτωμα γιὰ νὰ ζωντανέψουν οἱ ἠθικὰ νεκροὶ καὶ νὰ καοῦν μέσα στὸ ἱερὸ πῦρ τῆς θυσίας του τὰ ἀπαίσια μικρόβια τῆς ἁμαρτίας.

Ὁ Παῦλος βρέθηκε στὴν ἀνάγκη, παρ' ὅλη τὴν ταπεινοφροσύνη καὶ τὴν ἀπαλλαγμένη ἀπὸ ἐγωϊστικὰ ἐλατήρια προσωπικότητά του, νὰ τὸ ἀναφέρῃ καθαρὰ στοὺς Θεσσαλονικεῖς. Νὰ θυμᾶστε τὸν κόπο καὶ τὸν μόχθο μου. Γιατὶ ἂν λείψῃ ἡ στοιχειώδης πειὰ στοχαστικότης, ποιὸ κήρυγμα, ὅσο χρυσόρροο κι' ἂν εἶναι, μπορεῖ νὰ καρποφορήσῃ καὶ νὰ βγάλῃ τὴν ψυχὴ μέσα ἀπ' τοὺς ναρκωμένους ρεμβασμούς της;

Καὶ τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ πρωταθλητοῦ τοῦ χριστιανισμοῦ Παύλου μᾶς κάνουν νὰ σκεπτώμαστε ἀπὸ πόσο ἀκόμα δούλεμα ψυχικὸ δὲν πρέπει νὰ περάσῃ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος. Τὰ δράματα ποὺ παίζονται στὴν σκηνὴ τῆς ζωῆς, πολλὲς φορὲς μὲ τὴν πειὸ μεγάλη ὠμότητα, ἡ ἔλλειψη ἀνθρωπιστικῆς ἀναγνώρισης, ἡ περιφρόνηση στὴν ἠθικότητα ποὺ ἔχει ἡ εὐγνωμοσύνη κάνουν ἐξαιρετικὰ εὐαίσθητα ὅσα ὁ Παῦλος ἀφήνει νὰ ἁπλωθοῦν πίσω ἀπ' τὴν σύστασι ποὺ κάνει στοὺς χριστιανοὺς τῆς Θεσσαλονίκης τῆς ἐποχῆς του.

Αὐτὰ βέβαια γιὰ κείνους ποὺ ἔχουν κάπως ἀνεπτυγμένο τὸ αἰσθητήριο τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης, γιατὶ ὑπάρχουν ἄφθονοι καὶ ἀπροσμέτρητοι ἀπὸ κάθε κλάδο καὶ προσποίησι ποὺ οὔτε ἀπ' τὴν ἐσωτερικότητα τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν συγκινοῦνται, ἀλλ' οὔτε κι' ἀπ' τοῦ Χριστοῦ ἀκόμα τὸ Πανάγιο Πάθος θέλησαν στοιχεῖα σωτηρίας νὰ πάρουν. Αὐτοὶ εἶναι ποὺ νομίζουν πὼς ζοῦν, μὰ οὔτε ζοῦν οὔτε νεκροὶ εἶναι. Ἁπλούστατα γιατὶ οὔτε ὁ θάνατος τοὺς θέλει ἀλλ' οὔτε κι' ἡ ζωὴ τοὺς διεκδικεῖ.

Ρωτοῦν πολλοί: Μὰ μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν τέτοιοι; Ὑπάρχουν. Μάλιστα συχνὰ καὶ σὺ κι' ἐγὼ τοὺς μιλοῦμε καὶ τοὺς βλέπουμε στὸν κύκλο μας.

Ὁ κόπος καὶ ὁ μόχθος.... Τόσο ἱερὰ καὶ ὅσια πράγματα... Καὶ τόσες πικρίες κοντά τους... Σὲ μιὰ ἐποχὴ μάλιστα ποὺ ὁ χριστιανισμὸς ξαπλώνεται καὶ ζητᾷ δυνατὲς καὶ ὑγιεῖς προοπτικές... Τί ἄλλο παρὰ κι' ἐδῶ ἡ ἀγάπη πρέπει νὰ ἐνδιαφερθῇ, νὰ κινηθῇ, νὰ ἀνορθώσῃ; Π. Φ.

Η ΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΕΙΚΕΙΑΣ

(Συνέχεια ἐκ τῆς 10ης σελίδος)

μο γιατὶ ἡ νοσηρὴ φαντασία του τοῦ εἶπε πὼς ὁ κόσμος εἶναι κακὸς καὶ πουθενὰ δὲν θαὔρῃ προστασία καὶ εἰλικρίνεια καὶ καλωσύνη. Αὐτὸς μὲ κάθε μέσο πρέπει νὰ νοιώσῃ τὴν θωπεία τῆς ἐπιείκειας. Ἐπιείκεια στὸν ἀνίκανο ναὔρῃ τὸν δρόμο μόνος του καὶ σ' ἕνα ἀπ' τὰ τρικλίσματά του ἔτυχε νὰ πέσῃ ἠθικά. Ποιὸς εἶναι τόσο τέλειος γιὰ νὰ γίνῃ τίμιος δικαστὴς σ' αὐτὰ ποὺ κοινὰ λέμε παραπτώματα καὶ σφάλματα καὶ ἐρείπια; Δαπανοῦμε τὸν καιρὸ ποὺ χρειάζεται καὶ μποροῦμε ναὔρουμε τὴν ἀληθινὴ ἀρχή τους ὥστε νάμαστε δίκαιοι κριταί; Πόσο ὑπέροχη ἐκείνη ἡ εἰκὼν ποὺ ὁ Χριστός μας εἶπε στοὺς λιθοβολιστὰς τῆς ἁμαρτωλῆς, τὸ εὔστοχο ἐκεῖνο: «Ὁ ἀναμάρτητος τὸν λίθον βαλλέτω». Νά' ποὺ ἡ ἐπιείκεια ἀποβαίνει καὶ προστάτης μας ἀφοῦ μᾶς προφυλάγει κοντὰ στὰ τόσα ἁμαρτήματά μας νὰ διαπράξουμε κι' ἄλλο ἀδικῶντας κάποιον ἔστω κι' ἀπὸ ἀνικανότητα νὰ μποῦμε στὴν πηγὴ τῆς ἁμαρτίας του, ὅταν τὸν δικάζουμε, στὰ ἐλεύθερα δικαστήρια τῆς κοινωνίας ἢ ἀκόμη καὶ σὲ εἰδικά. Ἀλήθεια πόση σοφία καὶ πόση εὐτυχία στὰ λόγια τοῦ Παύλου, τοῦ μαθητοῦ τοῦ Χριστοῦ!... Π. Φ.

Ο ΜΕΣΣΙΑΣ-ΙΗΣΟΥΣ ΕΝ ΤΩ ΚΟΡΑΝΙΩ

(Συνέχεια ἐκ τῆς 5ης σελίδος)

προφητείαν δῆθεν τοῦ Ἰησοῦ περὶ ἐλεύσεως ἑτέρου Ἀποστόλου τοῦ Θεοῦ, ἐν ἄλλοις λόγοις τοῦ Μωάμεθ, ὅστις καλεῖται καὶ Ἀχμὲτ διὰ τὸ ἔνδοξον αὐτοῦ.[30] Πιθανῶς ὁ Μωάμεθ παρερμήνευσε τὴν ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Ἰωάννου 16.7 λέξιν Παράκλητος καὶ συνεταύτισε ταύτην πρὸς τὴν Περικλυτός, σημαινούσης τὸν ἔνδοξον ἄνδρα. Λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν, ὡς προείρηται ἐν ἀρχῇ τῆς μελέτης ταύτης, ὅτι δὲν ἐγνώριζεν ὁ Προφήτης τῶν Μουσουλμάνων γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν καὶ ἐξ ἀκοῆς παρέλαβε καὶ προσέλαβεν ὅσα τῷ ἐλέχθησαν περὶ Χριστιανισμοῦ, εὐνόητος καθίσταται ἡ παρερμηνεία καὶ συνταύτισις τῶν λέξεων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἔν τισι ἀσυνέπεια.

Δι' ὅσων ἐξετέθησαν ἀνωτέρω λαμβάνει τις ἰδέαν περὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν διδάσκεται ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ Κορανίῳ. Εἶναι δυστύχημα ὅτι εἰς τὸν Μωάμεθ καὶ ἑπομένως εἰς τὸ Κοράνιόν του ἐπέδρασαν χριστιανικαὶ αἱρέσεις ἀπέχουσαι ἐν πολλοῖς τῆς περὶ τοῦ Κυρίου ἀληθείας. Ἄλλως καὶ ἐν ὄψει τῆς ἱστορίας τοῦ παρελθόντος ἀνεκτίμητοι καὶ ἀνυπολόγιστοι ὑπηρεσίαι θὰ προσεφέροντο εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ἰδίᾳ τὸν Ὀρθόδοξον τοιοῦτον, λόγῳ τοῦ γεωγραφικοῦ πλαισίου καὶ ἱστορικῶν ἐξελίξεων, καὶ τὴν κοινωνίαν ὅλων τῶν αἰώνων. Γεγονὸς ὅμως παραμένει ὅτι ἡ εὐφυὴς προσήλωσις τοῦ Μωάμεθ εἰς τὴν ἰδέαν ὅπως προσελκυθῶσιν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς τὸν ἀναμενόμενον παρ' αὐτῶν Μεσσίαν καὶ ἡ παραδοχὴ τοῦ Ἰησοῦ ἔστω καὶ ὡς Προφήτου, συνετέλεσαν ἀργότερον, εἰς ἄλλας τότε ἐποχὰς καὶ προοπτικάς, εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν εἰδικῶν ἐκείνων συνθηκῶν, αἵτινες προεφύλαξαν τὴν Ὀρθοδοξίαν ἐξ ἀνεπανορθώτων ὀλέθρων καὶ ἐξουθενώσεων. Ἀληθὲς βεβαίως ὑπάρχει ὅτι αἱ δημιουργηθεῖσαι αὗται συνθῆκαι δὲν ἐπέχουσι θέσιν Κάουθερ[31] διὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Οὕτως ὅμως ἢ ἄλλως, δίκαιον θὰ ἦτο νὰ χαρακτηρισθῶσιν εὐνοϊκαὶ καὶ ἐξυπηρετικαὶ τοὐλάχιστον ἔστω καὶ διὰ τὴν σκιώδη βίωσιν τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς ὡρισμένα χρονικὰ σημεῖα τῆς Ἱστορίας. Ὀφείλομεν λοιπὸν νὰ τρέφωμεν αἰσθήματα συμπαθείας πρὸς τὸν πνευματικὸν τοῦτον συντελεστὴν τῆς ἐμμέσου εὐεργεσίας. Π. Φ.

---

[30] Αὐτόθι. Σελ. 585, στ. 6.

[31] Ὄνομα πηγῆς ἐν τῷ Παραδείσῳ, τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ εἶναι ἡδὺ ὡς τὸ μέλι καὶ διαυγὲς ὡς ἡ κρύσταλλος. Ὅστις ἔπινεν ἐκ τῆς πηγῆς ταύτης ἀπηλλάσσετο κατὰ τὸ Κοράνιον πάσης μελλοντικῆς δίψης. Ἰδίως οἱ ἐν τῇ ἐρήμῳ Ἄραβες ἐτέρποντο ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει αὐτῆς.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΨΑΛΜΟΙ

ΘΕΜΕΛΙΑ... ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ

ΚΑΙ βρέθηκα μέσ' στὴν σιωπηλὴ ὥρα νὰ Σὲ ζητῶ, Κύριε... Γύρω μου τὸ δάσος ἁπλώνεται. Κάποιο χιονάτο συννεφάκι πάνω στὸν γαλάζιο οὐρανὸ ἀργοταξειδεύει σὰν καράβι π' ἀρμενίζει μὲ τὰ κάτασπρα πανιά του στὲς θάλασσες τὲς γαλανὲς μὲ ἐμπορεύματα λογιό-λογιό... Φεύγει γιὰ μακρυνοὺς τόπους παίρνοντας μαζύ του ὄνειρα, λογισμούς, αἰσθήματα... Τὰ δέντρα μὲ τὲς λογχερὲς κορφές τους θαρρεῖς καὶ στάθηκαν μπροστὰ στὰ οὐράνια φύλακες γιὰ νὰ προστατεύσουν ποιὸς ξέρει ποιοὺς θησαυρούς... Κάποια θωπευτικὴ μελωδία, ἁπαλή, ξεθυμαίνει μέσ' στὸ μεγάλο δάσος. Θαρρῶ πὼς βρέθηκα κεῖ μέσα γιατὶ κάτι εἶχα νὰ Σοῦ πῶ, Κύριε, ποὺ μιὰ τέτοια ἀτμόσφαιρα ζητοῦσε. Πόσο ἥσυχα κι' ἀτάραχα συνομιλῶ μαζύ Σου, σὰν εἶμαι ὁλομόναχος μὲ τὸ φύσημα τῶν κλαδιῶν, μὲ τὰ ψηλὰ δέντρα, μὲ τὰ συννεφάκια ποὺ φεύγουν, μὲ τὰ δάση τὰ μεγάλα ποὺ ἀναδίδουν ἀπόκοσμες φωνές...

Κύριε, μιά Σου ὁδηγία, ὅσο κρυφὴ καὶ νᾆναι, μᾶς φέρνει ἀνεκτίμητες νίκες πνευματικές... Μᾶς μιλᾶς καὶ γίνεται λευκὸς ὁ λογισμός μας. Μᾶς ἐλεεῖς κι' ἔρχονται κοντά μας ὅλοι οἱ θησαυροί... Μᾶς προστάζεις καὶ βρίσκουμε πὼς ἔτσι μόνο γινόμαστε ἰσχυροί... Μᾶς στέλνεις τοὺς οἰκτιρμούς Σου καὶ τότε νοιώθουμε τοὺς παραδείσιους καρποὺς τῆς ἀγάπης... Μᾶς στέλνεις μέσα σὲ δυστυχισμένους καὶ βλέπουμε πόσα προνόμια μᾶς φύλαξες... Μᾶς φέρνεις ἀπὸ παραχώρησι στὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου καὶ σὰν τότε τεράστιες δυνάμεις ἀνανίχνευτες νἄρχωνται μέσα μας, γιὰ νὰ ἀνατρέψουν καὶ νὰ ξερριζώσουν τὴν κακιὰ ροπὴ καὶ λουσμένους κι' ἀναγεννημένους νὰ μᾶς ὁδηγήσουν στὸν προσανατολισμὸ τῆς σωτηριακῆς δημιουργίας... Ἄς εἶν' ἁγιασμένο καὶ τρισδοξασμένο τ' ὄνομά Σου...

Τί σημαίνει τάχα ἂν κάποιοι δὲν ξέρουν πὼς νὰ Σὲ πλησιάσουν... Τί σημαίνει ἂν πολλὲς ὁράσεις ζαλισμένες ἀπ' τὴν προσήλωσι στὴν στροφὴ τοῦ τροχοῦ τῆς ζωῆς ποὺ γυρνᾶ μὲ ἰλιγγιώδη ταχύτητα δὲν κατορθώνουν νὰ ξεκαθαρίσουν τὴν πραγματικὴ μορφή Σου. Στὸ βάθος τῆς ψυχῆς ὅλων ὑπάρχει ἡ ἀναγνώρισι κι' ἡ λατρεία... Παράβλεψε, Κύριε, τοὺς παραλογισμοὺς τῆς στιγμῆς...

Ὅλα ὑμνοῦν τὴν δόξα Σου... Καὶ μέσ' ἀπ' τὴν ἁρμονία π' ἀναβαίνει στὸν θρόνο Σου ἀπὸ νόμους καὶ στερεώματα καὶ φυσικὲς γονιμότητες πάντα θὰ καθαρίσῃς καὶ τὴν φωνὴ τ' ἀνθρώπου... Δὲν μπορεῖ νᾆν' ἀλλοιῶς... Ἴσως κάποτε πολλοὶ θόρυβοι νὰ ὑψώνουν κονιορτοὺς γύρω ἀπ' τὲς ἀνόητες ἀρνήσεις μας... Μά, Κύριε, κι' ἐδῶ τίποτε ἄλλο δὲν θὰ βρῇς παρὰ μιὰ ἐσώτερη λαχτάρα νὰ ἀναζητᾷ τὴν ἀρχὴ τῆς τελειότητάς Σου... Τίποτ' ἄλλο ἡ ἄρνησι παρὰ πολύπλοκο μονοπάτι ποὺ θὰ φέρῃ στὰ πόδια Σου... Ἔπειτα τόσο στενὸ τὸ κανάλι ποὺ ἀπὸ μέσα βγαίνει ἡ πεῖρα, ἡ γνῶσι κι' ἡ σοφία μας... Τὸ ἔλεός Σου, Κύριε, ἂς ἔλθῃ στὰ βρεφικά μας ἀτακτήματα...

Ρωτᾶ ἡ ἀπελπισία: «Καὶ τώρα ποῦ;» Ἀπαντᾶ τὸ ρόδο: «Σ' Ἐκεῖνον.» Ρωτᾶ ἡ ἀπαγοήτευσι: «Καὶ τώρα ποῦ;» Ἀπαντᾶ ἡ βιολέττα: «Μονάχα σ' Ἐκεῖνον.» Ρωτᾶ ἡ καταστροφή: «Σὲ ποιὸν θὰ ζητήσῃς τὴν ἀνόρθωσι;» Κι' ἀπαντᾶ ἡ μαργαρίτα: «Ποιὸς ἄλλος ὑπάρχει; Ἐκεῖνος μονάχα.» Ἀλήθεια μονάχα Ἐκεῖνος ποὺ παρακολουθεῖ μέσ' ἀπ' τὲς θύελλες, τὲς βροντὲς καὶ τοὺς σεισμούς. Ἐκεῖνος ποὺ λέγει ὁ ὀρφανὸς ναὕρῃ στήριγμα καὶ βρίσκει, τ' ἀγριολούλουδο νὰ ζήσῃ κι' ἔρχεται ἡ βροχή, ὁ ψαρᾶς νὰ πιάσῃ ψάρια καὶ σώζεται ἀπ' τὴν πεῖνα καὶ τὴν ἀρρώστια τὸ σπιτικό του, ὁ στρατιώτης νὰ μὴ χαθῇ καὶ τὸν προφθαίνει ὁ νοσοκόμος, ὁ ζήτουλας νὰ μὴ πεθάνῃ ἀπ' τὸν βαρυχειμῶνα καὶ τοῦ ἁπλώνεται τὸ χέρι τὸ σπλαχνικό. Πόσοι θεσμοὶ ποὺ δὲν ἦταν τίποτ' ἄλλο παρὰ Σόδομα καὶ κρατήθηκαν. Καὶ πόσες ὀρθὲς μέσα σὲ κάστρα ἀπόρθητα ποὺ ἔσβυσαν, γιατὶ ἔπρεπε. Πόσες ἀψίδες γιὰ κάθε ρέμα τῆς ζωῆς ποὺ ἔπεσαν πάνω στοὺς θριαμβευτὰς τὴν ὥρα ποὺ περνοῦσαν καὶ τοὺς ἀφάνισαν. Τόσους κρυφοὺς δρόμους παίρνει κάποτε, Κύριε, ἡ πρόνοιά Σου ποὺ μεῖς οὔτε κὰν νὰ τοὺς ὑποπτευθοῦμε μπορέσαμε... Σὺ ξέρεις τί χρειάζεται καὶ τί εἶν' ἀληθινό... Σὺ ξέρεις τί πρέπει νὰ ζήσῃ ὅσο κι' ἂν ἡ ἀναξιότητα τὸ κυβερνᾷ καὶ τὸ μολύνει...

Στὸ δάσος μέσα μύριες σκέψεις ἔκανε ὁ νοῦς. Κι' ὅλες ἀπάνω στὰ χείλη μου ἔπαιρναν τὴν φωνὴ καὶ τὴν ἀποκάλυψι τῆς προσευχῆς... Κάποτε-κάποτε σαλεύανε τὰ κλαδιὰ θαρρεῖς σὰν εὐλογία, σὰν τὸ χέρι μαέστρου ποὺ ἔδινε τὸ σύνθημα σ' ὅλα γύρω νὰ μ' ἀκολουθήσουν σὲ μιὰ ὁλόκαρδη καὶ μιὰ πειὸ μεγαλειώδη συνομιλία μὲ τὸ ὑπερτέραν... Κύριε, Σὺ τὰ ὁδηγοῦσες ὅλα, γιὰ νὰ μὲ βοηθήσῃς, γιὰ νὰ βοηθήσῃς τὸν κόσμο, γιὰ νὰ βοηθήσῃς τὲς κλειδωμένες καρδιές, τὲς ἄγνοιες... Ἄρχισα ἀργὰ τὰ βήματά μου γιὰ τὴν ἐπιστροφή... Ξαφνικὰ μέσ' ἀπ' τὰ κλαδιὰ χιλιάδες φωνὲς πουλιῶν ἀρχίνησαν ἕνα θεοτικὸ τραγοῦδι... Εἶναι οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ, εἶπα... Ὄχι, ἦταν ἡ ψυχή μου... Ἡ ψυχὴ τοῦ κόσμου ποὺ νοιώθει ὅλη τὴν εὐτυχία κι' ὅλη τὴν χαρὰ ὅταν εἰλικρινὰ μιλᾷ μὲ τὸν Δημιουργό της... Δὲν ξέρουμε κάποτε. Ζητοῦμε... Μὰ ἂς ζητοῦμε μ' ἐμπιστοσύνη σ' Ἐκεῖνον ποὺ κάθεται πάνω στὰ νέφη τ' οὐρανοῦ. Τόσο καθαρίζει ἡ ψυχὴ σὲ τέτοιες συνομιλίες... Τόσο φῶς... Τόση λύτρωσι... Τόσο ξελάφρωμα μέσα στὴν πίεσι τῆς ἀμφιβολίας, τοῦ ἠθικοῦ κλονισμοῦ, τῆς σχετικότητας... Ὦ Κύριε, Κύριε...

Π. Φ.

Η ΣΤΗΛΗ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΚΟΚΚΟΥ ΑΡΑΒΟΣΙΤΟΥ

Κάποιος ἔγραψε πὼς σὲ μιὰ μικρὴ πόλι τῆς Γερμανίας κρέμεται μιὰ καμπάνα ἐπάνω στὴν ὁποία εἶναι σκαλισμένη ἡ εἰκόνα ἑνὸς στελέχους ποὺ ἔχει ἐπάνω ἓξ καρποὺς ἀραβοσίτου καὶ τὴν ἡμερομηνίαν Ὀκτωβρίου 15, 1729.

Ἡ πρώτη καμπάνα ποὺ κρεμόταν στὸν πύργο τῆς μικρῆς αὐτῆς πόλεως ἦτανε τόσο μικροσκοπικὴ ποὺ οἱ ἦχοί της δὲν μποροῦσαν ν' ἀκουστοῦν στὴν ἄκρη τῆς πόλης. Χρειαζόταν λοιπὸν μιὰ μεγαλείτερη καμπάνα, ἀλλὰ ἡ μικρὴ πόλις ἦταν φτωχή. Ὁ καθένας ἔδωκεν ὅτι μποροῦσε, ἀλλὰ τὸ ὁλικὸ ποσὸν ἦταν πολὺ μικρό. Μιὰ μέρα ὁ διευθυντὴς τοῦ σχολείου παρετήρησεν ἐπάνω στὸν ἐξωτερικὸ τοῖχο τῆς Ἐκκλησίας ἕνα πράσινο στέλεχος ἀραβοσίτου ποὺ ὁ σπόρος του πιθανὸν θὰ ἔπεσεν ἐκεῖ ἀπὸ τὸ ράμφος κάποιου πουλιοῦ ὅταν πετοῦσε ἐκεῖ κοντά. Ἀμέσως τοῦ ἦλθεν ἡ σκέψις ὅτι τὸ βλαστάρι ἐκεῖνο τοῦ ἀραβοσίτου μποροῦσε νὰ προμηθεύσῃ τὴν καμπάνα ποὺ ὅλοι χρειαζόντανε. Περίμενε νὰ ὡριμάσῃ ὁ καρπὸς κι' ὕστερα ἔβγαλε τοὺς ἕξη καρπούς του καὶ τοὺς ἐφύτευσε στὸν κῆπό του. Τὸν ἄλλο χρόνο ξαναφύτεψε τοὺς σπόρους ποὺ τοῦ εἶχαν δώσει οἱ καρποὶ καὶ τὸ ἴδιο ἔκανε ἕως ὅτου ὁ κῆπός του ἔγινε μικρὸς γιὰ νὰ σπείρῃ ὅλους τοὺς σπόρους ποὺ εἶχε. Τότε τοὺς μοίρασε σ' ὅλους τοὺς κηπουροὺς καὶ κατὰ τὸν ὄγδοο χρόνο τόσο πολλοὺς ἀραβόσιτους εἶχαν ποὺ μποροῦσαν πωλῶντάς τους νὰ ἐξασφαλίσουν τὰ χρήματα μὲ τὰ ὁποῖα ἀγόρασαν τὴν μεγαλείτερη καμπάνα ἐπάνω στὴν ὁποία ἔβαλαν τὴν ἡμερομηνία τῆς ἀγορᾶς της καὶ τὴν εἰκόνα τῶν ἀραβοσίτων.

Αὐτὴ τὴν εἰκόνα ἔφερεν ἕνας κληρικὸς σ' ἕναν ἐπικήδειό του καὶ προσέθεσε: Ἴσως νὰ μὴ μποροῦμε νὰ ποῦμε σπουδαῖα λόγια, ἀλλὰ μπορεῖ ὁ καθένας μας νὰ λέγῃ ἁγνὲς καὶ εἰλικρινεῖς σκέψεις. Ἴσως νὰ μὴ μποροῦμε νὰ κάνουμε μεγάλα ἔργα, ἀλλὰ κάτι μποροῦμε νὰ κάνουμε γιὰ νὰ βοηθήσουμε καὶ νὰ δείξουμε τὴν ἀγάπη μας στὸν πλησίον. Κι' αὐτὰ μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ Θεοῦ στὴν ζωή μας θὰ ἀποβοῦν ἀφαντάστως μεγάλα κι' ἀγαθὰ καὶ ἡ ἀμοιβή μας θἆναι βεβαία. Ἂς τὸ θυμούμαστε αὐτό.

Π.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΑ

Ἡ ἱεραρχία τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας εἰς ὅλον τὸν κόσμον ηὐξήθη κατὰ 45. Οὕτω εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς ὑπάρχουν 70 Καρδινάλιοι 2,300 Ἀρχιεπίσκοποι, 282 Μητροπολῖται, 2,074 διαφόρων ὑπηρεσιῶν Ἀρχιερεῖς καὶ 250 Ἀποστολικοὶ Βικάριοι. Ἡ κατὰ 45 αὔξησις αὕτη σημαίνει αὔξησιν τοῦ ὄγκου εἰς πιστοὺς καὶ ὄγκου τῆς ὡς ἄνω Ἐκκλησίας. Προκειμένου περὶ προαγωγῆς τοῦ ἔργου μιᾶς Ἐκκλησίας, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προέχει εἶναι ἡ κατὰ τὸ δυνατὸν καλλιτέρα ἐξυπηρέτησις τῶν ἱερῶν σκοπῶν αὐτῆς καὶ ἑπομένως περισσότερα στελέχη καταλλήλως καθοδηγούμενα πλείονας καρποὺς φέρουν.

ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

ΡΟΔΟΣ

Αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων μνείαν ποιοῦσι περὶ τῆς πόλεως ταύτης εἰς τὸ ΚΑ΄. κεφ. στ. 1. «Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν, εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶν, τῇ δὲ ἑξῆς εἰς τὴν Ρόδον . . .». Ἐκ τοῦ χωρίου τούτου πληροφορούμεθα ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς μίαν τῶν περιοδειῶν του ἐπεσκέφθη τὴν νῆσον ταύτην. Συγκεκριμένως ἡ περιοδεία αὕτη ἦτο ἡ τρίτη καὶ φαίνεται ὅτι μόνον τὸ πλοῖον ἐφ' οὗ ἐπέβαινε κατὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἐκ Συρίας προσήγκισε χωρὶς ὁ Ἀπόστολος νὰ ἀποβιβασθῇ.

Ἡ ἀκμὴ τῆς Ρόδου κυρίως ἄρχεται περὶ τὸ 400 π.Χ. Καίτοι κατωκήθη ὑπὸ Δωριέων οὐχ ἧττον ὅμως κατὰ τὴν ἐποχὴν μεταξὺ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου καὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐξ ἄλλων φυλῶν διῆλθον ἢ κατώκησαν εἰς τὴν νῆσον. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου μία περίοδος δόξης καὶ ἀφθόνου πλούτου ἄρχεται καὶ πάλιν διὰ τὴν νῆσον. Κατὰ τὴν Ρωμαϊκὴν ἐποχὴν πολλοὶ Ἰουδαῖοι μετηνάστευσαν εἰς τὴν Ρόδον. Ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου ἐγένετο μητρόπολις τῆς «Ἐπαρχίας τῶν Νήσων» καὶ ὑπῆρξε τὸ τελευταῖον προπύργιον κατὰ τῶν προχωρούντων Σαρακηνῶν. Μέχρι τῆς σήμερον σώζονται εἰς σχετικῶς καλὴν κατάστασιν τὰ μνημεῖα τῆς ἐγκαθιδρύσεως ἐν Ρόδῳ τῶν ἱπποτῶν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. Ἐπὶ τῶν ἀρχαίων νομισμάτων τῆς πόλεως ἐνεφανίζετο εἰς τὴν μίαν ὄψιν ὁ Ἀπόλλων καὶ εἰς τὴν ἄλλην ἄνθος ρόδου. Εἰς τὴν νῆσον σώζονται ἐρείπια εἰδωλολατρικῶν ναῶν καὶ παλαιοχριστιανικῶν τοιούτων. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ τῆς Φιλερήμου ἀνεκαλύφθη καὶ παλαιοχριστιανικὸν βαπτιστήριον.

Π.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΕΡΑΣΤΙΚΕΣ

★ Ὅσοι διοικοῦν θἆναι καλὸ καὶ φρόνιμο νὰ μάθουν πρῶτα νὰ διοικοῦν ἑαυτούς.

★ Ἡ Ἐκκλησία θὰ ἔπρεπε νἄχῃ ἕνα καθαρτήριο γιὰ νὰ τὸ χρησιμοποιῇ κατὰ καιροὺς καὶ γιὰ κείνους ποὺ ὑποτίθεται ὅτι θέτουν εἰς λειτουργίαν τὸ μηχάνημα τοῦ . . . καθαρτηρίου.

★ Τὴν πίστι κατήντησε δυστυχῶς κάποτε νὰ τὴν ἑρμηνεύουμε μὲ τὸ μέσο τῆς ὑλιστικῆς ἀπιστίας. «Οὐ κατ' ἐπίγνωσιν» . . .

★ Ἠρώτησαν κάποτε: «Ποῖοι εἶναι καλλίτεροι, αὐτοὶ ποὺ κρατοῦν τὸν νόμο στὰ χέρια ἢ αὐτοὶ ποὺ καλοῦνται ἀδίκως νὰ κριθοῦν ἀπὸ τὸν νόμο;» Ἡ ἀπάντησις ἦταν: «Ὅ,τι εἶναι οἱ πρῶτοι ἔτσι ἀποβαίνουν καὶ οἱ δεύτεροι ὕστερα ἀπὸ τὴν κρίσιν τοῦ νόμου». Πρόκειται περὶ εἰδικῶν περιπτώσεων.

★ Τὰ πλούτη δὲν ἔχουν σημασίαν. Σημασίαν ἔχουν αὐτοὶ ποὺ εἶναι πίσω ἀπὸ τὸν πλοῦτον . . . Δηλαδὴ τί εἴδους ψυχὴ καὶ σκέψι ἔχουν.

Π. Φ.

ΔΙΑΒΑΖΕΙΣ ... ΜΑΘΑΙΝΕΙΣ

★ Κατὰ τὸν ἱστορικὸν Εὐσέβιον ὁ δικάσας τὸν Ἰησοῦν Πιλᾶτος μετὰ τὴν σταύρωσιν τοῦ Κυρίου, τοσαύτας ταλαιπωρίας ὑπέστη ἀπὸ τὸν Γάϊον ὥστε ἐν τέλει νὰ γίνῃ ἐκτελεστὴς καὶ φονεὺς τοῦ ἑαυτοῦ του.

★ Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρώμης Δομιτιανοῦ ἀπέθανεν ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς τότε Κοινότητος τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀφοῦ ἔμεινεν εἰς τὸν θρόνον του ἐπὶ εἰκοσιδύο ὁλόκληρα ἔτη. Τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου τούτου ἐπισκόπου τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας ἦτο Ἀννιανός. Τὸν διεδέχθη ὁ Ἀβίλιος.

★ Κατὰ τὰς πληροφορίας τὰς ὁποίας ἀρυόμεθα ἐκ τῶν βιβλίων ὡρισμένων ἱστορικῶν ἀνδρῶν ἀλλὰ καὶ ἐκ πληροφοριῶν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου, οἱ ἀπόστολοι Πέτρος, Φίλιππος καὶ Παῦλος ἦσαν ἔγγαμοι. Ταῦτα βεβαιοῖ καὶ ὁ Εὐσέβιος. Ἄλλοι ἀρνοῦνται ὅτι ὁ Παῦλος ἦτο ἔγγαμος.

★ Τὸ 19ον ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Διοκλητιανοῦ κατὰ μῆνα Μάρτιον ἐξεδόθη διάταγμα ὑπὸ τοῦ βασιλέως διατάσσοντος τὴν κατεδάφισιν τῶν ἐκκλησιῶν, τὴν καῦσιν τῶν Ἁγίων Γραφῶν καὶ τὴν ἄρσιν τῆς ἐλευθερίας τῶν δούλων ἐκείνων οἵτινες ἐπέμενον εἰς τὴν χριστιανικήν των πίστιν.

★ Ἡ μεγαλειτέρα ὕβρις τὴν ὁποίαν ἠδύναντο νὰ ἐκφράσουν οἱ Ἑβραῖοι ἦτο ἡ λέξις Βεελζεβοὺλ ἢ Βεελζεβούβ. Ἡ πρώτη λέξις σημαίνει «Θεὸν τῶν μυιῶν», ἡ δευτέρα «Θεὸν τῆς κοπρίας». Ὁ Βεελζεβοὺλ ἦτο τὸ εἴδωλον τὸ ὁποῖον ἐλάτρευον οἱ Ἀκκαρωνῖται καὶ τὸ ὁποῖον οἱ Ἑβραῖοι τὸ ἀπεστρέφοντο.

★ Ἡ ἀναφερομένη ὑπὸ τῶν Εὐαγγελιστῶν λέξις «γλωσσόκομον» προῆλθεν ἐκ τοῦ ἑξῆς: Γλωσσόκομον ἐκαλεῖτο τὸ ἀσφαλὲς ἐκεῖνο κιβώτιον τὸ ὁποῖον ἐχρησίμευεν πρὸς διαφύλαξιν τῶν χρημάτων καὶ ἄλλων χρησίμων. Γλωσσόκομον ἑπομένως ἦτο τὸ ταμεῖον, ἐπειδὴ τὰ νομίσματα ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐλέγοντο καὶ γλῶσσαι.

★ Κατὰ τὴν νομοθεσίαν τῶν Ἑβραίων, ὅποιος ἤγγιζε τάφον ἐθεωρεῖτο ἀκάθαρτος ἐπὶ 7 ὁλοκλήρους ἡμέρας. Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς θρησκευτικῆς πλευρᾶς τοῦ ζητήματος, ἐκ τῶν ὑστέρων κρίνοντες εὑρίσκομεν τὸ μέτρον καὶ ἀπὸ ὑγιεινῆς πλευρᾶς καλὸν καθότι εἶναι γνωσταὶ αἱ συνθῆκαι τῆς ταφῆς τῶν νεκρῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Οἱ Ἑβραῖοι μάλιστα κατ' ἔτος ἔχριον δι' ἀσβέστου τοὺς τάφους καὶ κυρίως κατὰ τὴν 15ην τοῦ μηνὸς Ἀδάρ.

Η ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἀλγεινὴ ὑπῆρξεν ἡ ἀπήχησις τῆς αὐτοανακηρύξεως τῆς Ἐκκλησίας τῆς Βουλγαρίας εἰς Πατριαρχεῖον, καὶ διὰ τοὺς σφοδρῶς ποθοῦντας τὴν ἐπικράτησιν εἰρήνης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ τοὺς πιστεύσαντας ὅτι ἡ Βουλγαρικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπὶ τέλους ἱματισμένη καὶ σωφρονοῦσα, μετὰ τὴν ἄρσιν τοῦ Σχίσματος πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, θὰ ἐπεδίδετο ὁμαλῶς εἰς τὴν ἐξάσκησιν τοῦ χριστιανικοῦ ἔργου. Ἅπαντες ἠλπίσαμεν ὅτι, κατόπιν τῶν τόσων ταλαιπωριῶν τῶν δημιουργηθεισῶν ἐκ τῆς πείσμονος ροπῆς πρὸς δημιουργίαν ἀνωμαλιῶν ἀπὸ αἰώνων τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, μία προοπτικὴ τάξεως καὶ σεβασμοῦ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ τοὺς διέποντας κανόνας ἤθελεν ἐπικρατήσῃ. Δυστυχῶς, οἰκτρῶς διεψεύσθημεν. Καὶ βεβαίως κυρώσεις προπαιδευτικαὶ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι ὁ χῶρος εἰς ὃν ὑπερφύαλοι ἀξιώσεις καὶ ἐγωϊστικὰ πραξικοπήματα δύνανται νὰ καρποφορήσωσιν. Οὐχ ἧττον ὅμως τὸ προσγενόμενον κακὸν δὲν εἶναι εὔκολον νὰ ἐξουδετερωθῇ εὐκόλως. Καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀποδεικνύονται δικαιολογούμενοι οἱ ἐνδοιασμοὶ τοῦ Κέντρου ἡμῶν ἐν Φαναρίῳ ὡς πρὸς τὴν ἄρσιν τοῦ Σχίσματος. Δι' ὧν ἔπραξεν ἡ Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία ἐσχάτως ἀπέδειξεν ὅτι στερεῖται ὡριμότητος καὶ χωλαίνει εἰς πνεῦμα Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν εἰδικῶν ἐκείνων συνθηκῶν σήμερον, αἵτινες ἐπιβάλλουν ἰδιαιτέραν αὐτοσυγκέντρωσιν καὶ ἑνότητα μετὰ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων, αἵτινες λυσσαλέως βάλλουσι κατὰ τοῦ ἔργου καὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας. Μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς θὰ ἠκούετο ἡ ἀπὸ μέρους τῆς ἁμαρτησάσης Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας μετάνοια, ἥτις ἀσφαλῶς θὰ ἐδημιούργει εὐμενῆ ἀπήχησιν εἰς ὅλην τὴν Ὀρθοδοξίαν καὶ ἀκόμη καὶ τὸν ἑτερόδοξον Χριστιανισμόν, ὅστις διὰ πολλῶν τελευταίως δεικνύει ἐνδιαφέρον διὰ τὸ ζήτημα τῆς ἑνότητος καὶ εἰρηνεύσεως τῆς Ἐκκλησίας.

Π.

ΤΙ ΑΠΑΓΟΡΕΥΟΥΝ ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

★ Γνωστὸν εἶναι καὶ ἀπὸ τὸ Δευτερονόμιον καὶ ἐκ τῶν Ψαλμῶν τοῦ Δαβὶδ ἀλλὰ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου, ὅτι ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς χριστιανοὺς νὰ δανείζουν χρήματα ἐπὶ τόκῳ. Ἂν ὅμως ἐπίσκοπος, ἱερεὺς ἢ διάκονος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δανείζει ἐπὶ τόκῳ καταδικάζεται διὰ καθαιρέσεως.

★ Διὰ τοῦ κανόνος Ν΄. τῆς ΣΤ΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀπαγορεύεται ἐπὶ αὐστηρᾷ ποινῇ εἰς τοὺς κληρικοὺς καὶ λαϊκοὺς νὰ παίζουν κύβους, ἀζάρια, χαρτιά, ντάμα καὶ παρόμοια. Ὁ κανὼν οὗτος εἰς μὲν τοὺς κληρικοὺς τοὺς παραβαίνοντας τὴν ἐντολὴν ταύτην ἐπιβάλλει τὴν καθαίρεσιν, εἰς δὲ τοὺς λαϊκοὺς ἀφορισμόν.

★ Ὁ 90ὸς κανὼν τῆς αὐτῆς Συνόδου ἀπαγορεύει τὰς γονυκλισίας κατὰ τὰς Κυριακάς, διότι κατ' αὐτὰς τιμᾶται ἡ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

★ Προκειμένου περὶ μαντείας ἀπαγορεύεται, κατὰ τὸν 24ον κανόνα τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Συνόδου, εἰς τοὺς χριστιανοὺς νὰ μεταλάβωσιν ἐπὶ πενταετίαν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων ἂν κάμουν χρῆσιν αὐτῆς. Αἱ μαντεῖαι ποικίλλουν εἰς εἴδη. Δυστυχῶς εἰς τὰς ἡμέρας μας πολλοὶ τῶν χριστιανῶν καταφεύγουν εἰς τοὺς χειρομάντεις. Ὁ κανὼν αὐτὸς περιλαμβάνει καὶ τοὺς ἐξασκοῦντας τὰς μαντείας καὶ τοὺς χρησιμοποιοῦντας αὐτὰς κατὰ διαφόρους τρόπους.

★ Κατὰ τὸν πέμπτον κανόνα τῆς ἐν Γάγγρᾳ Συνόδου ἀναθεματίζεται ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος διδάσκει εἰς τὸν λαὸν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐκκλησιάζεται, διότι τάχα εἰς κάθε τόπον ἠμπορεῖ νὰ προσευχηθῇ.

